

अनुसन्धान निर्देशिका

Research Guidelines

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस
अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति

बागलुङ

२०७९

अनुसन्धान निर्देशिका - २०७९

तयारी कर्ता

प्रा.डा. दिनबहादुर थापा
सहप्रा.डा. सुदर्शन सिलवाल
उपप्रा.डा. डिल्लीराज गौतम
डा. प्रकाशप्रसाद सापकोटा

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस
अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति
बागलुङ
२०७९

प्राक्कथन

धवलागिरि क्षेत्रका चारवटै जिल्लाको केन्द्रमा रहेको यस त्रिभुवन विश्वविद्यालयको एक मात्र आङ्गिक क्याम्पस, ध.ब.क्या. बागलुङमा वि.सं. २०१९ सालदेखि विविध विषयमा विविध तह र सङ्काय/संस्थानमा पठनपाठन हुँदै आएको व्यहोरा सर्वविदितै छ। हाल यस क्याम्पसको मानविकी, शिक्षाशास्त्र र व्यवस्थापन संकायतर्फ नेपाली, समाजशास्त्र/मानवास्त्र, नेपाली शिक्षा, पाठ्यक्रम र व्यवस्थापन विषयमा स्नातकोत्तर तहका कक्षाहरू र विज्ञान तथा प्रविधि अध्ययन संस्थान लगायत स्नातक तहका विविध विषयमा पठनपाठन हुँदै आएको छ।

मुलुकमा आएको राजनीतिक परिवर्तनसँगै स्थानीय सरकारलाई सवल र सक्षम बनाउने मुख्य आधार नै दक्ष जनशक्तिको उत्पादन हो। गुणस्तरीय जनशक्ति उत्पादन गर्ने सिलसिलामा धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुङ हालसालै स्वायत्ततामा गइसकेको र गुणस्तर सुनिश्चितता प्रत्यायन (QAA) प्राप्तिको अन्तिम चरणमा पुगिसकेको छ। यसै सन्दर्भमा क्याम्पसमा पर्याप्त खेलमैदान, भौतिक पूर्वाधार, छात्रावास सुविधा, दक्ष जनशक्ति र सुव्यवस्थित पुस्तकालय हुँदाहुँदै पनि विद्यार्थीको संख्या थप, शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि, विद्यार्थीका सेवासुविधामा वृद्धि, समुदायसँगको सहकार्य बढाउने तथा क्याम्पसले उपलब्ध गराउँदै आएको सेवासुविधालाई न्यायोचित रूपमा वितरण गर्ने योजनामा क्याम्पस रहेको छ।

क्याम्पसले आफ्नो जनशक्ति प्रयोग गरी विभिन्न क्षेत्रमा अनुसन्धानमूलक सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले आफ्नातर्फबाट समझदारी पत्र (Memorandum of Understanding, MoU) सहितको यो अनुसन्धान निर्देशिका, २०७९ तयार गरेको हो। क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्नमा यहाँको नगर/गाउँपालिका/संघसंस्थाको तर्फबाट गरिब, असहाय र जेहेन्दार विद्यार्थीहरू छनोट गरी क्याम्पसमा सिफारिस गरिदिनुहुन तथा आफ्नो स्थानीय सरकारका तर्फबाट पनि गरिब असहाय विद्यार्थीहरूका लागि वार्षिक शुल्क, आवाश शुल्क वा खाद्यान्न/भोजन शुल्क मध्य कुनै एक वा सबै शुल्क बराबरको आर्थिक सहयोग क्याम्पसलाई जुटाइदिने प्रतिवद्धता जनाइदिनुहुने छ भन्ने अपेक्षासहित यो निर्देशिका तयार गरिएको हो।

क्याम्पसको आफ्नै विज्ञ जनशक्ति उपयोग गरी अनुसन्धानमूलक कार्य सम्पन्न गर्न अनुसन्धान निर्देशिका, समझदारी पत्र, क्याम्पसको विगत र वर्तमानको यथार्थ विवरण भल्किने पुस्तक, गुणस्तर प्रवर्द्धन निर्देशिका, क्याम्पसको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, धवल वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, बुलेटिनहरू र प्रोस्पेक्टस समेत तयार गरिएको छ। उक्त सामग्रीहरूको समेत अध्ययन गरी क्याम्पसलाई थप रचनात्मक सुझाव समेत उपलब्ध गराइ क्याम्पसको स्तरोन्नति गर्न तथा क्याम्पसमा अनुसन्धानमूलक गतिविधि अगाडि बढाउनमा यहाँहरू सबैको सहयोग हुने अपेक्षा गरिएको छ।

मङ्सिर, २०७९

अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति
धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

विषय सूची

- क. अनुसन्धान निर्देशिकाको उद्देश्य
- ख. शोधप्रस्तावका आवश्यक अङ्ग र ढाँचा
- ग. अनुसन्धान प्रतिवेदनको अङ्ग र ढाँचा
- घ. मूल भागको विस्तृतीकरण
- ङ. अनुच्छेद विन्यास
- च. उद्धरणका प्रकार र प्रयोग
१. अप्रत्यक्ष उद्धरण:
 २. प्रत्यक्ष छोटो उद्धरण
 ३. प्रत्यक्ष लामो उद्धरण
- छ. सन्दर्भसूचीमा समावेश गर्नुपर्ने र सन्दर्भसूचीको अनुक्रममा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू
- ज. **General Guideline for Thesis Writing**
- सन्दर्भ कृतिसूची

अनुसूचीहरू

- अनुसूची क : मुखपृष्ठको नमुना
- अनुसूची ख : अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति तथा विभिन्न संकाय एवम् संस्थान, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुङद्वारा २०७९, भाद्र २३ र २४ गतेको दुई दिने कार्यशाला गोष्ठीमा प्रस्तुत कार्यपत्रहरू
- कार्यपत्र १ : अनुसन्धान समस्या, उद्देश्य र औचित्य
प्रा.डा. दिनबहादुर थापा
- कार्यपत्र २ : How to Outline of a Literature Review and How to Avoid Plagiarism
Dr. Sudarshan Silwal
Associate Professor
- कार्यपत्र ३ : Research Methods and Methodology
Dr. Prakash Prasad Sapkota
- कार्यपत्र ४ : Citation and References
Dr. Dilli Raj Gautam, Lecturer
- अनुसूची ग : समझदारी पत्रको नमुना
- अनुसूची घ : अध्ययन अनुसन्धानका सम्भावित शीर्षकहरू

प्रस्तावना

राष्ट्रको सर्वाङ्गीण विकास तथा उपलब्ध साधनस्रोतको अधिकतम उपयोग गर्ने दक्ष जनशक्तिको आवश्यकता पर्दछ । शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य परिपूर्ति गर्न तथा त्रिभुवन विश्वविद्यालयको दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने नीति अनुरूप विभिन्न क्षेत्रका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक जनशक्तिको उत्पादन तथा वृत्तिविकासमा सहयोग पुऱ्याउने किसिमका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले त्रिभुवन विश्वविद्यालय धललागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङमा स्थापना गरिएको यस अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिबाट क्याम्पसमा गरिने सम्पूर्ण अनुसन्धानात्मक कार्यमा एकरूपता कायम गर्ने उद्देश्यले यो अनुसन्धान निर्देशिका- २०७९ तयार गरिएको हो ।

क. अनुसन्धान निर्देशिकाको उद्देश्य

१. प्रस्तावनाको मूलमर्मअनुसार शिक्षाक्षेत्र, विश्वविद्यालय र धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पससँग सम्बन्धित अनुसन्धानमूलक कार्यहरू गर्ने, गराउने ।
२. विश्वविद्यालय तथा विद्यालयको पाठ्यक्रमसँग सम्बन्धित पाठ्यसामग्रीहरूको संकलन, अनुसन्धान र प्रकाशन गर्ने, गराउने ।
३. सरकारी, गैरसरकारी तथा शैक्षिक संघसंस्थाहरूलाई आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्ति र बौद्धिक परामर्श उपलब्ध गराउने ।
४. अनुसन्धान कार्यमा संलग्न शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीहरूलाई आवश्यक सुभाब, सल्लाह तथा बौद्धिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
५. अनुसन्धान कार्यमा आवश्यक पर्ने आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग प्राप्त गर्ने, गराउने ।
६. अनुसन्धान कार्यका लागि आर्थिक स्रोत जुटाउन विभिन्न निकायहरूसँग समझदारी पत्र (MoU) गर्ने, गराउने ।

ख. शोधप्रस्तावका आवश्यक अङ्ग र ढाँचा

- १.१ शोधको शीर्षक (Research Title)
- १.२ अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background)
- १.३ शोधको समस्या (Research Problem)
- १.४ शोधको उद्देश्य (Research Objectives)
- १.५ शोधको औचित्य (Justification)
- १.६ शोधको सीमाङ्कन (Limitation)
- १.७ अनुसन्धान विधि (Research Methodology)
- १.८ पूर्वकार्यको समीक्षा (Literature Review)
- १.९ अपेक्षित परिणाम (Expected Outcomes)
- १.१० अध्ययनको कार्यतालिका (Working Schedule)
- १.११ बजेट (Budgeting)
- १.१२ अध्ययनको रूपरेखा (Organization of the Study)
- १.१३ सन्दर्भ सामग्री सूची (References)

ग. अनुसन्धान प्रतिवेदनको अङ्ग र ढाँचा

पूर्वभाग

- मुखपृष्ठ
- प्रतिबद्धता
- निर्देशकको सिफारिस
- स्वीकृतिपत्र / अनुमोदनपत्र
- कृतज्ञताज्ञापन
- शोधसार
- विषयसूची
- तालिका, चित्र, नक्सासूची (आवश्यक भएमा)
- चिह्नसूची
- सङ्क्षेपीकृत शब्द सूची
- पारिभाषिक तथा प्राविधिक पदावली

मूलभाग

मूलभाग अन्तर्गत अध्याय योजना गर्दा विशेष गरी शीर्षक, उपशीर्षक, अनुच्छेद विन्यास, उद्धरण, सन्दर्भाङ्कन. (एपिए वा एमएलए)

ढाँचा र सन्दर्भ सामग्री सूचीमा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । यसमा प्रतिवेदनको अध्याय र शीर्षकलाई निम्न ढाँचामा प्रस्तुत गर्नसकिन्छ:

अध्याय र शीर्षक

अध्याय एक : शोधको परिचय
 अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा र सैद्धान्तिक अवधारणा
 अध्याय तीन : अध्ययन विधि र प्रक्रिया
 अध्याय चार : तथ्याङ्कको प्रस्तुतीकरण र विश्लेषण
 अध्याय पाँच : नतिजा र छलफल
 अध्याय छ : उपसंहार (सारांश, निष्कर्ष र सुभावा)
 सन्दर्भ सामग्री सूची

अन्त्य भाग

- परिशिष्ट/अनुसूची
- व्यक्तिवृत्त

घ. मूल भागको विस्तृतीकरण

अनुसन्धान प्रतिवेदन वा शोधपत्रको मूल भागअन्तर्गत पर्ने अध्याय एवम् शीर्षकहरूको विस्तृत विवरण यसै निर्देशिकाको अनुसूची क ७. मा समावेश गरिएको छ ।

ङ. अनुच्छेद विन्यास

हरेक शीर्षक र उपशीर्षकका बीचमा एक वा अनेक अनुच्छेदहरू आएका हुन्छन् । अनुच्छेद एकदेखि बढीमा दस वाक्यभित्रमा राख्नु राम्रो हुन्छ । अनुच्छेद लामो भएमा पढ्न र अर्थबोध गर्न कठिन हुन्छ । एउटा अनुच्छेदमा एउटै विषय र प्रसंगलाई जनाउने वाक्यहरू आएका हुन्छन् । विषय र प्रकरण फरक हुँदा अनुच्छेद बदलिन्छ । अनुच्छेदमा **शीर्षवाक्य, विचारवाक्य, विस्तारित वाक्य र निष्कर्ष वाक्यबीचको सुगठित सम्बन्ध** भएको हुनु पर्दछ । अनुच्छेदभित्रै **शब्द, वाक्य र विचारको क्रमबद्धता** हुनुपर्दछ । यिनै अनेक अनुच्छेदको विन्यासले पूर्ण पाठ बन्दछ ।

शोधप्रतिवेदनको किनार छोडाइ र अन्तरालमा एकरूपता कायम हुनुपर्दछ । यसका लागि मुखपृष्ठमा चारैतिर कम्तीमा डेढ इन्च किनारा

छोड्नु पर्दछ भने अन्य पृष्ठमा देब्रे किनारमा डेढ इन्च (१.५), सिरानमा १.३, दाहिने ०.८ र पुछारमा एक इन्च किनार छोड्नु व्यावहारिक देखिन्छ । परिच्छेद र मुख्य शीर्षक बिचमा दोब्बर कललहर (Double Spacing) र अन्य अनुच्छेद १.५ लाइन कललहरमा टड्कन गरिन्छ ।

च. उद्धरणका प्रकार र प्रयोग

अनुसन्धान कार्यमा विभिन्न कृति र कृतिकारहरूको विचारलाई साभार गरिएको हुन्छ । द्वितीयक स्रोतको सामग्री अथवा अरूको भनाइ वा कथनलाई आफ्नो कथन बनाउँदा शब्दान्तर (Paraphrase) संक्षपीकरण (Summarize) र प्रत्यक्ष उद्धरण (Direct quotation) गरेर प्रस्तुत गर्न सकिन्छ । विषयको प्रकृति हेरी अरू कसैको भनाइ वा कथनलाई शब्दान्तर वा संक्षपीकरण गरी साभार गरिन्छ भने कुनै कथनलाई प्रत्यक्ष उद्धरणमा राखी साभार गरिन्छ । विशेष गरी आदर्श वाक्य, महत्वपूर्ण भनाइ, कवितांश, उखान, सूक्ति आदिलाई प्रत्यक्ष उद्धरण " " चिन्हभित्र राख्नुपर्द छ । सामान्य भनाइ वा अरूको धारणालाई अप्रत्यक्ष रूपमा शब्दानुवाद, भावानुवाद वा संक्षपीकरण गरी राखिन्छ ।

अरूको भनाइ उद्धरण गर्नुपर्दा ३९ शब्दसम्मलाई उही अनुच्छेदमा दोहोरो उद्धरण चिन्हभित्र राख्नुपर्दछ भने उद्धृत अंश ४० शब्द वा सोभन्दा बढी भएमा अनुच्छेद बदलेर करिब दश स्थान (कल-घर) छाडी एकल कल-लहर (Single Spacing) मा उद्धरण चिन्हको प्रयोग नगरी टड्कन गरिन्छ । प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष जुनसुकै रूपमा अरूको भनाइ साभार गर्नुपर्दा सन्दर्भ सङ्केत (गर्भ टिप्पणी/Parentetical note) को अनिवार्य प्रयोग गर्नेपर्दछ । उद्धरण आकारमा लामो र छोटो अनि अभिव्यक्तिमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष गरी तीन प्रकारले गर्नसकिन्छ । उद्धरण प्रयोगका नमुनाहरू:

१. अप्रत्यक्ष उद्धरण :

सामान्यतया मूल लेखक वा कृतिबाट भनाइहरू साभार गरिन्छ । तर कहिले काहीँ गौण वा दोस्रो व्यक्तिको सामग्रीबाट पहिलो व्यक्तिको भनाइ वा सामग्रीलाई उद्धृत गर्न पनि सकिन्छ, यस्तो अवस्थालाई मूल लेखकको नाम वा थर र कृति प्रकाशन वर्ष उल्लेख गरिन्छ भने गौण वा दोस्रो व्यक्तिको सन्दर्भ संकेत उल्लेख गरिन्छ, जस्तै :

हड्सन (Hudson, 1999) ले भाषाको समाज सापेक्ष अध्ययनलाई सामाजिक भाषाविज्ञान भनेका छन् (थापा, २०६९ : ८) ।

२. प्रत्यक्ष छोटो उद्धरण (३९ शब्द सम्मको) :

अरुको मूल पाठबाट सामग्री साभार गर्दा बीचको केही अंश हटाएर आफूलाई चाहिने सामग्री मात्र दिन पनि सकिन्छ । अरुको सामग्री साभार गर्दा वाक्य वा अनुच्छेदको बीचबाट तीनवटा शब्दसम्म हटाउँदा तीन थोप्ला (. . .) र तीनभन्दा बढी शब्द वा वाक्य बीचबाट हटाउने अवस्थामा चारवटा थोप्ला (. . . .) दिने चलन हुन्छ । उद्धृत अंशबाट कुनै शब्द अस्पष्ट वा त्रुटिपूर्ण भएमा कोष्ठकमा प्रश्न चिन्ह वा शुद्ध रूपलाई राख्न पनि सकिन्छ तर अन्य अंशलाई यथावत साभार गर्नुपर्छ, जस्तै :

भाषाको अध्ययन भाषाविज्ञानले गर्दछ तापनि भाषाको समाजसँगको सम्बन्ध र सामाजिक कार्यको अध्ययन सामाजिक भाषाविज्ञानले नै गर्दछ । यससम्बन्धमा थापाको भनाइ "भाषाविज्ञानले भाषाको समग्र संरचना पक्ष र यसका वर्ण, अक्षर, रूप, शब्द र वाक्य व्यवस्थाको छुट्टाछुट्टै अध्ययनमा जोड दिन्छ भने सामाजिक भाषाविज्ञानले भाषाको समय, स्थान र प्रयोक्ता सापेक्ष प्रयोग तथा कार्यको वर्णनमा आफ्नो ध्यान केन्द्रित गर्दछ" भन्ने रहेको छ (२०६९ : ६) ।

३. प्रत्यक्ष लामो उद्धरण (४० शब्दभन्दा बढी) :

सामान्य भाषाविज्ञानले भाषाका एकाइहरूको पृथकीकृत अध्ययन गर्दछ भने सामाजिक भाषाविज्ञानले सबै भाषिक एकाइहरूको एकीकृत अध्ययन गर्दछ । यससम्बन्धमा अरुको भनाइ छ:

भाषाविज्ञानले भाषिक विषय र संरचनाको खोजी गर्दछ भने सामाजिक भाषाविज्ञानले भाषिक प्रयोजनको नयाँ नयाँ सन्दर्भको खोजी गर्दछ । सामान्य भाषाविज्ञानले भाषाको कथ्य, अभिव्यक्ति रूप र भाषिक नियमहरूको खोजी गर्दछ भने सामाजिक भाषाविज्ञानले समाज र अभिव्यक्ति बीचको सम्बन्ध तथा भाषिक प्रकार्य र सम्प्रेषण सामर्थ्यको अध्ययन गर्दछ (थापा, २०६९ : ६) ।

छ. सन्दर्भसूचीमा समावेश गर्नुपर्ने र सन्दर्भसूचीको अनुक्रममा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

एपिए (APA) पद्धतिअनुसार सन्दर्भसूची (References) को प्रयोग गर्दा निम्न कुरामा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ :

१. एकल लेखक, २. एउटै लेखकका एकभन्दा धेरै लेख एउटै वर्षमा प्रकाशन,
३. पहिलो संस्करण र दोस्रो वा तेस्रो संस्करण, ४. दुई वा सोभन्दा बढी लेखक वा सम्पादक, ५. जर्नल वा संकलन संग्रहमा रहेका लेख, ६. दैनिक पत्रिकामा छापिएको लेख, ७. सम्पादित वा अनुदित ग्रन्थ, ८. संस्था वा

आयोगको प्रतिवेदन, अभिलेख, ९. शोधपत्र, १०. कुनै कृतिको भूमिका आदि स्रोतबाट सन्दर्भ संकेत प्रयोग भएमा निम्न वर्णानुक्रममा राखिन्छ :

एपिए (APA) अनुसारको सन्दर्भसूचीको नमुना :

- अधिकारी, हेमाङ्ग राज (२०६७), *नेपाली भाषा शिक्षण*, काठमाडौँ : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार । (१, ३)
- धिमिरे, माधव (२०७६), "शुभकामना", *प्रेम छोटाका बहुआयाम*, सम्पा. दिनबहादुर थापा, बागलुङ : दीअ प्रकाशन (७, १०)
- थापा, दिनबहादुर (२०५०), "गलकोट क्षेत्रमा प्रचलित लोकगीतहरूको सर्वेक्षण र अध्ययन", त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग स्नातकोत्तर तहको शोध-पत्र (अप्र.) । (९)
- थापा, दिनबहादुर (२०७७), "त्रिभुवन विश्वविद्यालयको मार्गचित्र", *गोरखापत्र*, चैत्र ७, पृ. ६ । (६)
- थापा, दिनबहादुर, सुदर्शन सिलवाल (२०७६), *शिक्षण अभ्यास सन्दर्भ पुस्तक*, काठमाडौँ : काष्ठमण्डप पुस्तक घर । (४)
- पन्त, प्रेमनिधि (शाके १६५४), "मल्लादर्श", राष्ट्रिय अभिलेखालयमा सुरक्षित हस्त लिखित ग्रन्थ । (८)
- पाध्याय रेग्मी, चूडामणि (२०४७), *नेपाली भाषाको उत्पत्ति*, चौ.सं., काठमाडौँ : साभा प्रकाशन । (३)
- पोखरेल, माधवप्रसाद (२०५०-क), "नेपालका भाषामा लिम्बू भाषा", *लिम्बू भाषा तथा साहित्य विचारगोष्ठी*, काठमाडौँ : नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठन पृ.२२-३१ । (२)
- पोखरेल, माधवप्रसाद (२०५०-ख), "नेपालले अंगीकार गर्नुपर्ने भाषिक नीति र भाषिक योजना", *प्रज्ञा*, वर्ष २२, पूर्णाङ्क ७९, पृ. ३१-५५ । (२, ५)
- बन्धु, चूडामणि (२०५०), "नेपालका सन्दर्भमा भाषा-योजना", *प्रज्ञा*, वर्ष २२, पूर्णाङ्क ७९, पृ. ७३-१०५ । (५)
- भट्टराई, गोविन्दराज र खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल् सम्पा. (२०६१), *डा. बल्लभमणि दाहालका भाषिक चिन्तन*, काठमाडौँ : रत्न पुस्तक भण्डार । (७)
- राष्ट्रिय भाषानीति सुभाव आयोग (२०५०), *राष्ट्रिय भाषानीति सुभाव आयोगको प्रतिवेदन २०५०*, काठमाडौँ : राष्ट्रिय भाषानीति सुभाव आयो (८)
- विश्वनाथप्रसाद अनु. (सन् १९९०), *भाषा*, दिल्ली: मोतीलाल बनारसीदास । (७)
- श्री ५ को सरकार (२०३१), *मेचीदेखि महाकाली* (भाग ३), काठमाडौँ : संचार मन्त्रालय, सूचना विभाग । (८)

श्रेष्ठ, दयाराम र अन्य, सम्पा, (२०७१), *स्नातक अनिवार्य नेपाली*, काठमाडौं: भुँडीपुराण । (४)

सन्दर्भ कृतिसूची

- थापा, दिनबहादुर (२०७६), "शोधप्रस्ताव लेखन", त्रि.वि. प्राध्यापक संघ, ध.ब.क्या. बागलुङद्वारा आयोजित शोधपत्र लेखन अभिमुखीकरण गोष्ठीमा प्रस्तुत कार्य पत्र ।
- पाण्डेय, ताराकान्त (२०६९), 'शोध प्रतिवेदन लेखन र सन्दर्भ सामग्रीको उपयोग', *त्रिभुवन विश्वविद्यालय वार्षिक दिवस विशेषाङ्क २०६९*, काठमाडौं : त्रि.वि. सूचना शाखा, कीर्तिपुर पृ. १५-२७ ।
- बन्धु, चुडामणि (२०५२), *अनुसन्धान तथा प्रतिवेदन लेखन*, काठमाडौं : रत्नपुस्तक भण्डार ।
- भट्टराई, रामप्रसाद (२०६५), *भाषिक अनुसन्धान विधि*, काठमाडौं : शुभकामना प्रकाशन ।
- Kothari, C.R. (1976), *Quantitative Techniques*, New Delhi: Vikas Publishing House Pvt. Ltd.
- Kumar, Ranjit (1996), *Research Methodology*, London: SAGE Publications Ltd 6 Bonhill Street.

General Guideline for Thesis Writing

Dr. Prakash Prasad Sapkota

General Guidelines for Thesis writing, Project Work, and also other research work some sort of mandate is necessary to maintain the uniformity in the format of the thesis writing, the Project Work and also other research work. These research activities carried out by students in different faculties and institution's departments of Dhawalagiri Multiple campus under Research Management Cell, Tribhuvan University, Nepal. The format of the Research Work (Thesis writing, Project work and other research work) included the following headings/items:

- i. Cover Page
- ii. Board of Examination and Certificate of Approval
- iii. Letter of Forward
- iv. Recommendation
- v. Declaration
- vi. Acknowledgements
- vii. Abstract
- viii. List of Acronyms and Abbreviations
- ix. List of Symbols
- x. List of Tables
- xi. List of Figures
- xii. Table of Contents
- xiii. Chapter one
Introduction
- xiv. Chapter Two
Literature Review
- xv. Chapter Three
Materials and Methods
- xvi. Chapter Four

- Setting
- xvii. Chapter Five and Six (If necessary)
Presentation, interpretation and Discussions
- xviii. Conclusions and Recommendations (If necessary)
- xix. Reference
- xx. Appendix

The details of these headings/items are given

(Format for cover page)

[TITLE OF THE THESIS/PROJECT WORK/ RESEARCH
WORK]

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

A Thesis/ Research Work is Submitted to the Department of
... (Name of Department) (Name of campus).....
CAMPUS [FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL
SCIENCE/MANAGEMENT/ EDUCATION/ INSTITUTE OF
SCIENCE AND TECHNOLOGY] Tribhuvan University
Nepal for the Partial [Fulfilment/Award] of Degree/ Bachelor
of [HUMANITIES/ MANAGEMENT/ EDUCATION/
SCIENCE (B.Sc.) in (Name of subject).....(Comment:
Center, First letter caps, Bold, Font size 14)
Month, Year (Comment: Center, First letter caps, Bold, Font
size 14)
Logo of T.U. (Comment: Center, size 2"×1.72")

RECOMMENDATION

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

This is to recommend that ... (Name of student, bold faced letter)....., (Symbol No..... , T.U. Registration No.....), has carried out this research work entitled “.....(Title, bold faced letter).....” for the requirement to the fulfilment of Master/Bachelor of Humanities /Management/ Education/ Science degree in ...(Name of subject)..... under my/our supervision in the Department of (Name of department)....., ... (Name of Campus/Institute)... Campus, Faculty/Institute of Sociology/Anthropology/Nepali/English/ Economics .../ Science and Technology (IoST), Tribhuvan University (T.U.), Nepal. To my/our knowledge, this work has not been submitted for any other degree. He/She has fulfilled all the requirements laid down by the [Faculty/ Institute] of [Humanities and Social Science/ Management/ Education/ Science and Technology, Tribhuvan University (T.U.), Nepal for the submission of the [thesis/project work/ other research] for the partial fulfillment of [Master/Bachelor] of [Humanities/ Management/ Education/ Science (Master/ Bachelor) degree.

(Comment: Times New Roman, Font size 12)

(Name)

Supervisor

Department: Faculty/Institute: Campus

University:

(Name)

Co-Supervisor Department: Faculty/Institute: [if necessary]

Campus

University:

[Day, Month, Year]

DECLARATION

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

This research work entitled "... (Title, bold faced letter)" is being submitted to the Department of ... (Name of department)....., ...(Name of Campus)..... Campus, [Humanities and Social Science/ Management/ Education/Institute of Science and Technology, Tribhuvan University, Nepal for the partial fulfillment of the requirement to the research work in [Master/Bachelor] of [Humanities/Management/ Education/Science (MA/ Med/ MBS/ BBS/Bed./B.Sc/BA) degree in ...(Name of subject).... This research work is carried out by me under the supervision of(Name of supervisor)..... {and co-supervision of(Name of co-supervisor if necessary)..... in the Department of (Name of department)....., ... (Name of Faculty/Institute) Campus, Tribhuvan University, Nepal. This work is original and has not been submitted earlier in part or full in this or any other form to any university or institute, here or elsewhere, for the award of any degree.

(Comment: Times New Roman, Font size 12)

 Name of student
 Symbol No.
 T.U. Registration No.....
 [Day, Month, Year]

LETTER OF FORWARD

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

[Date: Day/Month/Year]

On the recommendation of (name of supervisor, bold faced letter) and (name of co-supervisor, bold faced letter if necessary), this research work is submitted by (name of student)....., Symbol No., T.U. Registration No....., entitled(title, in bold faced letter).....” is forwarded by the Department of ... (Name of department)....., ...(Name of Campus)....Campus, for the approval to the Evaluation Committee, Faculty/Institute name...., Tribhuvan University, Nepal. He/She has fulfilled all the requirements laid down by the Faculty/ Institute of...name..., Tribhuvan University, Nepal for the research work.

(Comment: Times New Roman, Font size 12)

(Name)

Head of Department Department of
..... Campus
Tribhuvan University

BOARD OF EXAMINATION AND CERTIFICATE OF APPROVAL

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

This research work entitled “...(Title, bold faced letter)....” by ...(Name of student).... (Symbol No.....and T.U. Registration No.....) under the supervision of(Name of supervisor)..... and co-supervision of(Name of co-supervisor if necessary)..... in the Department of(Name of department)...., -(Name of Campus)....Campus, [Faculty/Institute] ofname..., Tribhuvan University, is hereby submitted for the partial

fulfillment of the [Master/Bachelor] of [Humanities/Management/ Education/Science] (Master/Bachelor) degree in ...(Name of subject).... This [thesis/project work/ research work] has been accepted and forwarded to the Controller of Examination, [Faculty/Institute] of [Humanities and Social Science/Management/ Education/Science and Technology], Tribhuvan University, Nepal for the legal procedure.

(Comment: Times New Roman, Font size 12)

 (Name)
 Supervisor
 Department:
 Campus/Institute

 (Name)
 External Examiner
 Department:
 Campus/Institute

 (Name)
 Head of department
 Department:
 Campus/Institute:

 (Name)
 Internal Examiner
 Department:
 Campus/Institute:

(Name)
 Co-supervisor (If necessary)
 Department:
 Campus/Institute:
 Tribhuvan University [Day, Month, Year]

ACKNOWLEDGEMENTS

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

Text: (Times New Roman, Font size 12) No. of pages: (Not more than 2 pages, write in justified form)

(Comment: Times New Roman, Font size 12, spacing within a paragraph 1.5, spacing between two paragraph 2.0)

 (Name of student)

Symbol. No. ...

T.U. Registration No.....

[Month, Year]

ABSTRACT

(Comment: Center, All caps, Bold, Font size 16)

Text: (Times New Roman, Font size 12)

No. of pages: (preferable within a page, write in justified form)

(Comment: Times New Roman, Font size 12)

Keywords (Comment: Times New Roman, Font size 10, Italics):

.....,,,, (Comment: Write five keywords, Times New Roman, Font size 10, not in Italics).

Table of content, List of table, List of figure

(Comment: Times New Roman, Font size 12, line spacing 1.5)

CHAPTER ONE

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

INTRODUCTION

(All caps, bold letter, Font size 14)

1.1 General Introduction (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

1.2 Statement of Problem with research questions (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

1.3 Rationale (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

1.4 Objectives (Bold, Font size 12)

1.4.1 General objective: (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

1.4.2 Specific objectives: (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

CHAPTER TWO

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

2. LITERATURE REVIEW (All caps, bold letter, Font size 14)

2.1 Theoretical

- 2.2 Empirical (Bold, Font size 12 and Text: Times New Roman, Font size 12, not bold); 2.2 (Sub-heading, if any) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

CHAPTER THREE

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

METHOD AND METHODOLOGY (All caps, bold letter, Font size 14)

3.1 Materials/ Selection of the study area

3.1.1 (Sub-heading/ Nature of data) (Bold, font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

3.1.2 (Sub-heading,/ Epistemology,....., Unit of analysis) (Bold, font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

3.2 Methods:

3.2.1 (Sub-heading, Universe, Sampling) (Bold, Font size 12) 25 (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

3.2.2 (Sub-heading, Data collection tools, ie questionnaire, interview, observation, survey, case study) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

3.3.3 Conceptual frame work (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

3.3.4 Field experience (if necessary). (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

3.3.5 Limitation of the study (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

CHAPTER FOUR

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

THE SETTING

(All caps, bold letter, Font size 14)

4.1 (Materials, description of the laboratory, preparation, procedure) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

4.2 (Materials, description of study area, population, present condition of the area, education, economy, cultural

activities, social activities, political activities etc.) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

CHAPTER FIVE AND, (SIX if necessary)

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

RESULTS AND DISCUSSION (All caps, bold letter, Font size 14)

- 4.1 (Sub-heading, Presentation) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)
- 4.2 (Sub-heading, data analysis and interpretation a) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)
- 4.3 (Sub-heading, result and discussion) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

CHAPTER SIX/SEVEN

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

SUMMARY AND CONCLUSION

(All caps, bold letter, Font size 14)

- 5.1 Summary (Bold, Font size 12)
- 5.2 (Conclusion) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)
- 5.3 (Sub-heading, if necessary - Recommendation) (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)
- 5.4 Novelty and National Prosperity aspect of research work (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)
- 5.4 Recommendations for further work (Bold, Font size 12) (Text: Times New Roman, Font size 12, not bold)

REFERENCE

(All caps, bold faced letter, Font size 16)

APPENDIX (All caps, bold faced letter, Font size 16)

(Scientific research publication, questionnaires, long computational algorithms, if necessary)

(Comment: Times New Roman, Font size 12, spacing through body of text 1.5 spacing, 1.5 spacing within each entry but 2.0 spacing between each entry)

Note: Research/project work for some of the departments (Mathematics, Statistic) may not fit into the above mentioned patterns, for such situations, the body part of the research work should have the following order.

a. Introduction

Chapters with special heading, which covers the research work performed by the student.

b. Summary and conclusions: It includes the overall summary, conclusions and the recommendation for further work, if applicable.

c. Language of Project work: The project work must be written in English/Nepali. Presentation of the project work in viva-voce examination should also be conducted in English/Nepali medium based on the nature of subject.

d. Length and quality of printing of Project work: The project work should be printed in single sided white bond paper of A4 size with body text not less than 30 pages and thesis not less than 60 pages and photocopy of printing is not acceptable.

e. Typeface and font size: The project work should be written in Times New Roman. The font size should be 12 throughout the text except as mentioned above.

f. Equations and formulae should be preferably written in 10 font size.

g. The scientific names should be written in italics.

h. The text should be justified.

i. Tables and Figures: Tables and figures should appear in the text closely to the point where it is first discussed.

- Table number and its heading should be placed above the body of the table.
- Figure number and its heading should be placed below the body of the figure. The font size for both table and figure caption should be 10.
- Table number and figure number must be continuous in the report.

- Table number and figure number are written in bold faced letter while their titles are written not in bold.
 - Examples: Table 1 (font 10, bold):Title (font 10, not bold)..... Figure 1 (font 10, bold):Title (font 10, not bold)..... Margins:
- j. In printing- top, right and bottom margins should be 2.5 cm and left margin should not be less than 3.5 cm.
- Page number should be at least 1.5 cm above from the lower edge of the paper. Spacing: Spacing for text: 1.5 spacing throughout the body of text
 - Spacing for references: 1.5 spacing within each entry and 2.0 spacing between each entry.
 - Pagination: Every page has a number at the center of the bottom.
 - Use small Roman numerals (i, ii, iii,) for the preliminary pages such as Board of Examination and Certificate of Approval, declaration, certificate of approval, table of contents etc.
 - Count the inner cover page as page i and the other pages such as Board of Examination and Certificate of Approval, declaration, certificate of approval, table of contents etc. ii, iii, iv, etc.
 - Do not print the page number on inner cover page.
 - Use Arabic Hindu numbers (1, 2, 3, 4, ...) starting with page 1 from chapter 1. Reference and citation in the text:
- k. American Psychological Association (APA 6th/7th) format should be preferably followed for references and citations in the text. Whatever else make uniformity.
- The references should be arranged in alphabetical with chronological order by surname of the first author.
 - Spacing for references should be 1.5 within each entry but double spacing between each entry.
 - Use hanging indents: entries should begin flush left with subsequent lines indented.

- l. Other standard format such as AMS (American Mathematical Society), AIP (American Institute of Physics), ACS (American Chemical Society), etc. can also be accepted. Every reference cited in the text and present in the reference list should be linked and synchronize in standard reference management program such as EndNote, Latex, Zotero etc.
- m. Examples of using APA format in reference and citation (See; working paper mentioned in appendix-4)
- n. Research/project Work Evaluation Scheme:
10 Extraordinary 9 Excellent 8 Very Good 7 Good 6 Average 5 Poor

S.No	Criteria	Marks obtained					
1	Novelty	10	9	8	7	6	5
2	Problem identification	10	9	8	7	6	5
3	Research design	10	9	8	7	6	5
4	Procedure/data collection	10	9	8	7	6	5
5	Data presentation and analysis	10	9	8	7	6	5
6	Conclusion and future works	10	9	8	7	6	5
7	Literature review	10	9	8	7	6	5
8	Writing formate	10	9	8	7	6	5
9	Presentation	10	9	8	7	6	5
10	Viva voice performance and social impact	10	9	8	7	6	5

Evaluation Criteria Evaluation (Circle One). Marks obtained=Total Evaluated Number 100 × Full Marks of the Examiner= ?

[F.M. for out of 100: Supervisor (40)/ External Examiner (25)/ Internal Examiner (20)/ Head of the Department (15)]

Name:

Signature:

Date:

Source: www.tuiost.edu.np/storage/notice/f-edited966.pdf:Handbook of APA-7.

अनुसूची क

१. मुखपृष्ठ

कक्षा दसको नेपाली पाठ्यपुस्तकको अध्ययन

शोधार्थी

क्याम्पस रोल नं. ०१/२०७९

त्रि.वि. दर्ता नं.

नियमित दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : ५३०००१/०७९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, धवलागिरि बहुमुखी
क्याम्पस, नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह,
दोस्रो वर्षको नेपा.शि. (५९८) पाठयांशको
प्रयोजनका निम्ति प्रस्तावित / तयार गरिएको

शोधप्रस्ताव / शोधपत्र

नेपाली शिक्षा विभाग

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

२०७९

धवलागिरिका मगरहरूको मानक नेपाली भाषाको उच्चारण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, अनुसन्धान
व्यवस्थापन एकाइ, बागलुङद्वारा सञ्चालन गरिएको लघु अनुसन्धान
परियोजना प्रयोजनका लागि प्रस्तुत / तयार गरिएको
शोधप्रस्ताव / लघु अनुसन्धान

शोधार्थी

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

२०७९

२. प्रतिबद्धता/समुद्घोषण

मेरो जानकारीमा यो मौलिक शोधपत्र हो । यसका कुनै पनि अंश वा प्रतिलिपि प्रकाशित र शोध प्रयोजन स्वस्म उपाधि लिन विश्वविद्यालय वा अन्य निकायमा प्रस्तुत गरिएको छैन भनी समुद्घोषण गर्दछु ।

मिति: २०७९.....

.....
दिवाकर थापा

३. निर्देशकको सिफारिस

नेपाली भाषा शिक्षा विभागअर्न्तगत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपाली भाषा शिक्षा विषयको नेपा. शि. ५९८ पाठयांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी दिवाकर थापाले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । अत्यन्त मिहिनेत र लगनशीलतापूर्वक तयार पारिएको प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७९

.....
प्रा. माधव पोखरेल

४. स्वीकृति पत्र

नेपाली भाषा शिक्षा विभागअर्न्तगत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपाली भाषा शिक्षा विषयको नेपा. शि. ५९८ पाठयांशको प्रयोजनार्थ शोधार्थी दिवाकर थापाले प्रस्तुत गर्नुभएको शीर्षकको शोधपत्र सोही प्रयोजनका निम्ति उपयुक्त ठहरिएकाले अनुसन्धान मूल्याङ्कन समितिबाट स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

१.

२.

३.

मिति : २०७९

.....
प्रा. माधव पोखरेल

५. कृतज्ञता ज्ञापन

(कृतज्ञता ज्ञापनमा शोधको शीर्ष, विषय क्षेत्र, उद्देश्य र प्रयोजनको सामान्य परिचय, उत्प्रेरणा र सहयोग गर्ने विभागीय प्रमुख, विभागीय सदस्य, निर्देशक लगायत शोधकार्यमा सहयोग गर्ने महानुभावप्रति कृतज्ञता, अभार, धन्यवाद आदि ज्ञापन गरिन्छ ।)

६. शोधसार

शोधशीर्षक :

शोधार्थी :

शोधनिर्देशक :

विभाग/क्याम्पस :

शैक्षिक वर्ष :

परिच्छेद :

पृष्ठ सङ्ख्या :

(शोधसारमा शीर्षक, प्रयोजन, समस्या वा उद्देश्य, अध्ययन विधि र समस्या वा उद्देश्यअनुसारको निष्कर्ष प्रस्तुत गर्नुपर्ने हुन्छ)

७. विषय सूची

समुद्घोषण	ख
सिफारिस पत्र	ग
स्वीकृति पत्र	घ
कृतज्ञताज्ञापन	ङ
शोधसार	च
विषयसूची	छ
सङ्क्षेपीकृत शब्द सूची	ज
चिह्नसूची	झ

अध्याय एक

शोध परिचय

- १.१ शोधको शीर्षक (Research Title)
- १.२ अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background)
- १.३ शोधको समस्या (Research Problem)
- १.४ शोधको उद्देश्य (Research Objectives)
- १.५ शोधको औचित्य (Justification)
- १.६ शोधको सीमाङ्कन (Limitation)
- १.७ अपेक्षित परिणाम (Expected Outcomes)
- १.८ अध्ययनको रूपरेखा (Organization of the Study)

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको अध्ययन र सैद्धान्तिक अवधारणा

२.१ पूर्वकार्यको अध्ययन

२.१.१ -----

२.१.२ -----

२.१.३ -----

२.२ सैद्धान्तिक अवधारणा

२.२.१ -----

२.२.२ -----

२.२.३ -----

अध्याय तीन

अध्ययन विधि र प्रक्रिया

३.१ -----

३.२ -----

३.३ -----

३.४ -----

३.५ -----

अध्याय चार

तथ्याङ्कको प्रस्तुतीकरण र विश्लेषण

४.१ -----

४.२ -----

४.३ -----

४.४ -----

अध्याय पाँच
नतिजा र छलफल

- ५.१ _____
५.२ _____
५.३ _____

अध्याय छ
उपसंहार

- ६.१ सारांश
६.२ निष्कर्ष
६.३ सुभाव
सन्दर्भ सामग्री सूची

८. सङ्क्षेपीकृत शब्द सूची

सङ्क्षिप्त रूप	पूर्ण रूप
उपप्रा.	उपप्राध्यापक
एम.एड.	मास्टर डिग्री अफ एजुकेशन
डा.	डाक्टर
दो.सं.	दोस्रो संस्करण
नं.	नम्बर
नेपा.शि.	नेपाली शिक्षा
पृ.	पृष्ठ
त्रि.वि.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
त्रि.वि.द.नं.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय दर्ता नम्बर

९. पारिभाषिक तथा प्राविधिक पदावली

त्रुटि (Error): मातृभाषीले आफ्नो भाषामा त्रुटि गर्दैनन् भन्ने मान्यता अनुसार कुनै भाषाको भाषिक नियमहरू प्रयोग गर्ने क्षमताको अभावमा गरिने भाषिक नियमको गलत प्रयोगलाई त्रुटि भनिन्छ ।

सामुदायिक विद्यालय: शिक्षा ऐन तथा नियमावली अनुसार सरकारी तलब तथा अनुदानबाट सञ्चालित विद्यालयलाई सामुदायिक विद्यालय भनिन्छ।

संस्थागत विद्यालय: शिक्षा ऐन तथा नियमावली अनुसार स्थापना भई कम्पनी रजिष्टर कार्यालय वा शैक्षिक गुठीमा दर्ता भएका नीजि तथा आवसीय विद्यालयहरूलाई संस्थागत विद्यालय भनिन्छ ।

वर्णविन्यासका नियम: वर्णविन्यासका लेख्य चिन्हहरू (ह्रस्व/दीर्घ, य/ए, ब/व, छे/क्ष, ग्यँ/ज्ञ, श/ष/स, रि/ऋ, पञ्चमवर्ण, शिरविन्दु/चन्द्रविन्दु, हलन्त/अजन्त, पदयोग/पदवियोग) सँग सम्बन्धित नियमहरू ।

अनुसूची ख

अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति तथा विभिन्न संकाय एवम् संस्थान, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुङ्द्वारा २०७९, भाद्र २३ र २४ गतेको दुई दिने कार्यशाला गोष्ठीमा प्रस्तुत कार्यपत्रहरू

कार्यपत्र १ : अनुसन्धान समस्या, उद्देश्य र औचित्य प्रा.डा. दिनबहादुर थापा

अनुसन्धान समस्या, उद्देश्य र औचित्यको खाका

- अनुसन्धान (Research)
- अनुसन्धान प्रस्ताव (Research Proposal)
- अनुसन्धान समस्या (Research Problem)
- अनुसन्धानका शीर्षक (Research Topic)
- अनुसन्धान समस्याका स्रोतहरू (Sources of a Research Problem)
- अनुसन्धान समस्या छनोटका आधारहरू (Criteria of the Selection of Research Problem)
- असल अनुसन्धान समस्याका विशेषताहरू (Characteristics of a good Research Problem)
- अनुसन्धान समस्या मूल्यांकनका आधारहरू (Evaluating Criteria of Research Problem)
- अनुसन्धान समस्याको निर्माणका चरण (Steps in the formulation of a Research Problem)
- अनुसन्धान प्रश्नका विशेषताहरू (Characteristics of research question)
- अनुसन्धानका उद्देश्यहरू (Objectives of the Study)
- अनुसन्धानको औचित्य (Rationale of the Study)

क. अनुसन्धान (Research)

- 'अनुसन्धान' 'अनु+सन्धान (अनु+सम्+धा+अन)' शब्दको योगबाट व्युत्पन्न भएको शब्द,
- अनुको अर्थ पछिपछि लाग्नु वा नजिक जानु भन्ने,
- सन्धानको अर्थ खोजी गर्नु, अवलोकन गर्नु वा पत्ता लगाउनु भन्ने,

- अनुसन्धानका पर्यायवाची शब्द : अन्वेषण, गवेषण, आविष्कार, शोधकार्य र अंग्रेजीमा Research,
- अनुसन्धानको अर्थ नयाँ तथ्य पत्ता लगाउनु र पुरानै तथ्यको पनि परीक्षण वा पुनर्व्याख्या गर्नु ,
- शोधको अर्थ शुद्ध गर्नु वा खार्नु,
- तसर्थ कुनै समस्या वा विषयका पछि लागेर कुनै नयाँ कुरा पत्ता लगाउनु वा खोजी गर्नु नै शोध वा अनुसन्धान हो ।
- अनुसन्धानको सामान्य अर्थ व्यवस्थित एवम् तर्कसंगत पद्धतिद्वारा नयाँ तथ्य पत्ता लगाउनु र पुरानै तथ्यको पनि परीक्षण वा पुनर्व्याख्या गर्नु भन्ने हुन्छ ।

ख. अनुसन्धान समस्या (Research Problem)

- अनुसन्धानमा पहिलो र प्रमुख चरण भनेकै समस्याको छनोट कार्य हो ।
- समाधानका लागि पूर्व प्रस्तावित प्रश्नहरू नै समस्या हुन् ।
- अनुसन्धानमा समस्या भन्नाले हालसम्म भएको ज्ञान वा उपलब्धिमा भएको रिक्तता (Main Gaps) को पहिचान गरी आफ्नो अध्ययनबाट ठोस उत्तर आउन सक्ने गरी उठाइएको प्रश्न वा जिज्ञाशालाई बुझाउँछ ।
- अनुसन्धान समस्या ऐतिहासिक, दार्शनिक, सर्वेक्षणमूलक, सैद्धान्तिक वा तथ्यपरक जुनसुकै भए पनि मौलिक प्रकृतिका हुनुपर्दछ ।
- अनुसन्धानको समस्या सरल, संक्षिप्त, स्पष्ट, निराकरणात्मक र प्रश्नात्मक ढाँचामा प्रश्न उठाउन सकिने हुनुपर्दछ ।
- अनुसन्धान समस्यासँग जोडिएर आउने विषय वा चलसँगै यसका स्रोतहरू, छनोटका आधारहरू, समस्याका विशेषताहरू र मूल्यांकनका आधारहरू सुस्पष्ट हुनुपर्दछ ।

ग. अनुसन्धान प्रस्ताव तथा अनुसन्धान प्रतिवदेमा शीर्षक/समस्याको चयन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू:

- आफ्नो रुचिक्षेत्र भएको, समस्यामूलक अनि नयाँ/मौलिक विषय, समाधानमुखी समस्या भएको,
- छोटो/छरितो, सरल, विशिष्टीकृत, व्यवहारोपयोगी र पर्याप्त सामग्री पाइने,
- शोधनिर्देशक तथा सल्लाहकारको उपलब्धता भएको,
- समय, साधन, श्रम र खर्चले धान्न सक्ने,

- सिद्धान्त र व्यवहारको तालमेल हुनसक्ने,
- मापन र मूल्याङ्कन गर्नसकिने,
- सामाजिक मूल्य र राष्ट्रिय नीतिको प्रतिकूल नहुने, पूर्वकार्यको समीक्षा गर्न सकिने सम्भावना रहेको आदि विशेषता युक्त हुनु पर्दछ ।

घ. अनुसन्धानका शीर्षक (Research Topic)

शोधक्षेत्र (Research Area), शोधसमस्या (Research Problem), शोध अन्तराल (Research Gap) र शोधसमस्या (Research Quation) मा विशेष ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

प्राज्ञिक शोधप्रश्नहरू Research Question	तीन नैतिक मार्गदर्शन Three Commandment	सिद्धान्त वा दर्शन Philosophy
के (What ?)	समस्याको खोजी, सिद्धान्तको प्रतिमानभित्र पस, यथार्थप्रति विश्वास गर ।	Ontology: तत्त्वविद्या, यथार्थ ज्ञान, सत्तामीमांस, विषयवस्तु र त्यसको यथार्थ बोध ।
कसरी (How ?)	तरिका वा प्रविधिको खोजी, ज्ञान वा सिद्धान्तको सहयोग माग	Epeptomology: ज्ञान सिद्धान्त, ज्ञानमीमांस, कारण
किन (Why ?)	कारणको खोजी, सम्पन्न शोधकार्यको मूल्य वा निष्कर्ष	Axiology: मूल्यमीमांस, सिद्धान्तको प्रयोगबाट निस्कने वस्तुपरक निष्कर्ष (Value),

अनुसन्धानमूलक शीर्षकका लागि केही उदाहरण निम्नानुसार रहेका छन्:

१. धवलागिरि क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तर (शोधक्षेत्र+शोध समस्या)
सामान्य प्रश्न (अप्राज्ञिक प्रश्न)

- शैक्षिक गुणस्तरमा लगानीको अवस्था के कस्तो छ ?
- शैक्षिक गुणस्तरमा शैक्षिक व्यवस्थापन कसरी भएको छ ?
- शैक्षिक गुणस्तरको उपलब्धि कति हो ?

२. इन्द्रबहादुर राईका कथामा सामाजिक यथार्थवाद (शोधक्षेत्र+शोध समस्या) प्राज्ञिक प्रश्न (के, कसरी, किन ?)

- इन्द्रबहादुर राईले आफ्ना कथामा सामाजिक अवस्थाको के कुरामा विशेष जोड दिएका छन् ?
- राईले आफ्ना कथामा समाजको चित्रण कसरी गरेका छन् ?
- राईले किन आफ्ना कथामा सामाजिक यथार्थ पक्षको चित्रणमा बढी जोड दिएका हुन ?

ड. अनुसन्धान समस्याका स्रोतहरू (Sources of a Research Problem)

- पहुँच (स्रोत, साधन, सीप, समय, परिक्षणीय आधार), रूचि, क्षमता, अवलोकन र ज्ञानसँग सम्बन्धित विषय,
- आफ्नो विषय वा पाठ्यक्रमको क्षेत्र, सीमा र परिधिभित्रको ज्ञान र सीपमा आधारित विषयवस्तु,
- पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र अन्य शैक्षिक सामग्रीसँग सम्बन्धित विषय,
- नयाँनयाँ आविष्कारसँग सम्बन्धित विषय,
- प्रकाशित कृतिहरूको समीक्षा वा पुनर्व्याख्यामा आधारित विषय,
- समाजले भोगेका समस्यासँग सम्बन्धित विषयवस्तु,
- विषय विज्ञका विचार र धारणसँग सम्बन्धित विषय,
- कार्यशाला, गोष्ठी, सेमिनार र छलफलमा आधारित विषयवस्तु,
- शिक्षण विधि, शैक्षिक सामग्री र नतिजा वा उपलब्धिसँग सम्बन्धित विषयवस्तु आदि ।

च. अनुसन्धान समस्या छनोटका आधारहरू (Criteria of the Selection of Research Problem)

- अनुसन्धानको प्रयोजन (तहपार, उपाधि वा परियोजना) लाई समेट्न सक्ने विषयवस्तु,
- चर वा चलहरू बीचको सम्बन्धको तुलना गर्नसकिने र समस्याको संक्षिप्त वा विस्तृतरूपमा विशिष्टीकरण गर्नसकिने आधार भएको विषय,
- दार्शनिक, ऐतिहासिक, सर्वेक्षणमूलक, सैद्धान्तिक वा तथ्यपरक विषयमा आधारित मौलिक प्रकृतिको विषय,
- परीक्षण योग्य विषयवस्तु,
- निष्कर्षमा पुग्न सकिने आधार भएको विषय,
- अनुसन्धान प्रश्न उठाउन सकिने आधार भएको विषय,
- तथ्य संकलन र परीक्षण गर्नसकिने आधार भएको विषय,
- अनुसन्धानको विषय समस्यामूलक छ भन्ने आधार भएको विषय ।

छ. असल अनुसन्धान समस्याका विशेषताहरू (Characteristics of a Good Research Problem)

अनुसन्धानका समस्यामा हुनुपर्ने गुण वा विशेषताहरू निम्न छन् :

- मौलिक, नयाँ, कौतुहलपूर्ण र बहुउपयोगी गुण भएको विषय,
- समस्या समस्यामूलक भएको विषय,
- लक्षित वर्गको समस्या समाधान गर्नसक्ने वा फाइदा पुग्ने गुण वा क्षमता भएको विषय,
- अनुसन्धान कर्ताको रुचि, क्षमता र अनुभवमा आधारित विषय,
- तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न र प्राक्कल्पना परीक्षण गर्न सकिने विषय,
- सरल, संक्षिप्त र स्पष्ट विषय भएको,
- स्थान, समय र विषयको सीमा बाँध्न सकिने विषय,
- स्रोत, साधन र जनशक्तिको उपयोग गर्नसकिने,
- नीति, प्रचलन र संस्कारगत मान्यता विपरीत नभएको वा मूल्यामान्यतामा आँच नपुग्ने विषय,
- अध्ययनको सीमाङ्कन गर्न सहज हुने विषय मात्र उपयुक्त मानिन्छ ।

ज. अनुसन्धान समस्या मूल्यांकनका आधारहरू (Evaluating Criteria of Research Problem)

अनुसन्धानकर्ता आफैले आफ्नो समस्याहरूको मूल्याङ्कन गर्ने आधारहरू निम्न छन्:

- अनुसन्धानका समस्याहरू मौलिक र नयाँ प्रकृतिका छन् ?
- अनुसन्धानका विषय वा समस्या आफ्नो स्रोत, साधन र समयका दृष्टिले उपयुक्त छन् त ?
- अनुसन्धानले खास विषय, क्षेत्र वा लक्षित वर्गको समस्या समाधान गर्नसक्छ त ?
- बौद्धिक जिज्ञाशा वा उत्सुकता पूरा गर्नसक्छ त ?
- परीक्षण योग्य र खास विधि पद्धतिमा आधारित छ त ?
- चल या परिवर्त्यहरू बीचको कार्यकारण सम्बन्ध स्थापित भएको छ ?
- खास मुद्दाको पहिचान गरी अनुसन्धान रिक्तता (Gap) पूरा भएको छ त ?
- अनुसन्धानको विषय सैद्धान्तिक र धारणात्मक अवधारणामा आधारित छ त ?
- नीतिगत, विधिगत र विषयगत अवधारणामा स्पष्ट छ त ?
- अनुसन्धानले समस्याको समाधान गर्छ ? वा प्राक्कल्पना पुष्टी हुन्छ ? ।

फ. अनुसन्धान समस्याको निर्माणका चरण (Steps in the Formulation of a Research Problem) मा ध्यान दिनुपर्ने कुरा निम्न लागिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

उदाहरण क : धवलागिरि क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तर

पहिलो चरण	दोस्रो चरण	तेस्रो चरण
पहिचान (Identify)	चिरफार (Dissect)	छनोट (Select)
शैक्षिक गुणस्तर	१. शैक्षिक गुणस्तर मापनका सूचकहरू, २. शैक्षिक गुणस्तरको अवस्था, ३. शैक्षिक गुणस्तरप्रतिको दृष्टिकोण,	शैक्षिक गुणस्तरको अवस्था

	<p>४. शैक्षिक गुणस्तरप्रतिका आकर्षण,</p> <p>५. शैक्षिक गुणस्तरका प्रभावकहरू,</p> <p>६. शैक्षिक गुणस्तर वृद्धिका अवसरहरू ।</p>	
चौथो चरण	पाचौँ चरण	छैटौँ चरण
प्रश्न उठाउने (Raise Question)	उद्देश्य निर्माण (Formulate Objectives)	निश्चित गर्ने (Make Sure)
<p>१. शैक्षिक गुणस्तरमा लगानीको अवस्था के कस्तो छ ?</p> <p>२. शैक्षिक गुणस्तरमा शैक्षिक व्यवस्थापन कसरी भएको छ ?</p> <p>३. शैक्षिक गुणस्तरको उपलब्धि कति हो ?</p>	<p>मुख्य उद्देश्य : शैक्षिक गुणस्तरको अवस्था पत्ता लगाउनु, विशिष्ट उद्देश्य :</p> <p>१. शैक्षिक गुणस्तरमा भएको लगानीको खोजी गर्नु,</p> <p>२. शैक्षिक गुणस्तरमा व्यवस्थापन पद्धतिको अध्ययन गर्नु,</p> <p>३. शैक्षिक गुणस्तरको उपलब्धि निर्धारण गर्नु ।</p>	<p>निम्न आधारमा उद्देश्य सुनिश्चित गर्ने :</p> <p>१. कार्य सुनिश्चितता</p> <p>२. समयको उपलब्धता,</p> <p>३. आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन,</p> <p>४. आफ्नो र निर्देशकको विज्ञता,</p>
सातौँ चरण		
पुनः परीक्षण (Double Check)		
<p>आफैलाई सोध्ने</p> <p>१. यो अध्ययनमा मेरो पूर्ण रूचि छ ?</p> <p>२. उद्देश्यप्रति म सन्तुष्ट छु ?</p> <p>३. मसँग स्रोत र साधन पर्याप्त छ ?</p> <p>४. अध्ययन गर्न मसँग प्राविधिक विज्ञता छ ?</p>		

उदाहरण ख : इन्द्रबहादुर राईका कथामा सामाजिक यथार्थवाद

पहिलो चरण	दोस्रो चरण	तेस्रो चरण
पहिचान (Identify)	चिरफार (Dissect)	छनोट (Select)
इन्द्रबहादुर राईका कथामा सामाजिक यथार्थवाद	१. राईका कथागत प्रवृत्तिहरू, २. राईका कथामा सामाजिक यथार्थको चित्रण, ३. राईका कथामा मनोवैज्ञानिक चित्रण, ४. राईका कथामा प्राकृतिक चित्रण ५. राईका कथामा पात्रहरूको चरित्र ।	राईका कथामा सामाजिक यथार्थको चित्रण
चौथो चरण	पाचौँ चरण	छैटौँ चरण
प्रश्न उठाउने (Raise Question)	उद्देश्य निर्माण (Formulate Objectives)	निश्चित गर्ने (Make Sure)
१. राईले आफ्ना कथामा सामाजिक अवस्थाको के कुरामा विशेष जोड दिएका छन् ? २. राईले आफ्ना कथामा समाजको चित्रण कसरी गरेका छन् ? ३. राईले किन आफ्ना कथामा सामाजिक यथार्थ पक्षको चित्रणमा बढी	मुख्य उद्देश्य : राईका कथामा सामाजिक यथार्थक पक्षको खोजी गर्नु : विशिष्ट उद्देश्य : १. कथामा चित्रित सामाजिक यथार्थ अवस्थाको खोजी गर्नु, २. कथामा समाजको चित्रण गर्ने तरिका पत्तालगाउनु, ३. कथामा सामाजिक यथार्थ पक्षको चित्रण गर्नुका कारणहरू खोजी गर्नु ।	निम्न आधारमा उद्देश्य सुनिश्चित गर्ने : १. कार्य सुनिश्चितता २. समयको उपलब्धता ३. आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन, ४. आफ्नो र निर्देशकको विज्ञता

जोड दिएका हुन ?		
सातौं चरण		
पुनःपरीक्षण (Double Check)		
आफैलाई सोध्ने		
१. यो अध्ययनमा मेरो पूर्ण रूचि छ ?		
२. उद्देश्यप्रति म सन्तुष्ट छु ?		
३. मसँग स्रोत र साधन पर्याप्त छ ?		
४. अध्ययन गर्न मसँग प्राविधिक विज्ञता छ ?		

अनुसन्धानका समस्यासँग जोडिएर आउने चलहरू (Variables) मूलत निम्नानुसार हुनसक्छन् :

क्र.सं	चलका आधारहरू	प्रकारहरू	Type of Variables
१	प्रभावका आधारमा:	स्वतन्त्र, आश्रित, मध्यवर्ती र बाह्य वा अतिरिक्त चल	<ul style="list-style-type: none"> • Independent • Dependent • Moderator • Extraneous
२	उद्देश्यका आधारमा:	आन्तरिक र बाह्य चल	<ul style="list-style-type: none"> • Internal • Extraneous
३	मापनका आधारमा:	निरन्तर र खण्डित	<ul style="list-style-type: none"> • Continuous • Categorical
४	प्रकृतिका आधारमा:	गुणात्मक र परिमाणात्मक	<ul style="list-style-type: none"> • Qualitative • Quantitative
५	नियन्त्रणका आधारमा :	नियन्त्रित र अनियन्त्रित	<ul style="list-style-type: none"> • Controlled • Uncontrolled
६	संख्याका आधारमा	एकल चल, द्विचल र बहुचल	<ul style="list-style-type: none"> • Univariable • Bivariable • Multivariable

ज. अनुसन्धान प्रश्नका विशेषताहरू (Characteristics of Research Question)

अनुसन्धान प्रश्नमा मूलतः निम्नानुसारको विशेषताहरू समावेश भएको हुनुपर्दछ :

FINER

- गर्नसकिने (F – Feasible)
- रोचक/रूचिपूर्ण (I – Interesting)
- नयाँ (N – Novel)
- नैतिकता (E – Ethical)
- सान्दर्भिक (R – Relevant)

अनुसन्धान शीर्षक/समस्या र प्रश्नको नमुना

	धवलागिरि क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तर		इन्द्रबहादुर राईका कथामा सामाजिक यथार्थवाद
१	धवलागिरि क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तरमा लगानीको अवस्था के कस्तो छ ?	१	१. राईले आफ्ना कथामा सामाजिक अवस्थाको के कुरामा विशेष जोड दिएका छन् ?
२	धवलागिरि क्याम्पसमा शैक्षिक व्यवस्थापन कसरी भएको छ ?	२	२ राईले आफ्ना कथामा समाजको चित्रण कसरी गरेका छन् ?
३	धवलागिरि क्याम्पसमा शैक्षिक गुणस्तरको उपलब्धि कति हो ?	३	३ राईले किन आफ्ना कथामा सामाजिक यथार्थ पक्षको चित्रणमा बढी जोड दिएका हुन ?

ट. अनुसन्धानका उद्देश्यहरू (Objectives of the Study)

- अनुसन्धान समस्याको संक्षिप्त उत्तर नै अनुसन्धानको उद्देश्य अर्थात
- समस्याकथनमा उठाइएका मूलभूत प्रश्नहरूको समाधान नै उद्देश्य हो,
- अनुसन्धान समस्या र शोधप्रश्नले उद्देश्यसँग मेल खाएको हुनुपर्ने,

- अनुसन्धानको उद्देश्य सरल, स्पष्ट, मापनीय र विशिष्ट किसिमको हुनुपर्ने,
- अनुसन्धान प्रश्नहरू जति छन, त्यतिनै उद्देश्य हुनुपर्ने,
- विषयको प्रकृति हेरी सामान्य र विशिष्ट वा मुख्य र सहायक (Main objectives \Subobjective) गरी दुई प्रकृतिका उद्देश्यहरू निर्धारण गर्न पनि सकिने,
- सामान्यबाट विशिष्टीकृत हुने गरी एकै प्रकृतिका उद्देश्यहरू निर्धारण गर्नु राम्रो हुने,
- उद्देश्यहरू विवरणात्मक (Descriptive), सहसम्बन्धात्मक (Corelative) र प्राक्कल्पनात्मक (Hypothetical) अध्ययनमा आधारित हुनु राम्रो मानिने,
- शोधप्रश्नका आधारमा (के ?, कसरी ?, किन ?) अनुसन्धानको उद्देश्य तय हुनुपर्ने अर्थात एकै प्रकृतिको वा शोधप्रश्नभन्दा बाहिरको उद्देश्य हुनु हुँदैन,
- उद्देश्यसँग अध्ययनको विधि (Method) र पद्धति (Methodology) स्पष्ट भल्किनु पर्ने,
- उद्देश्यसँग ज्ञानसिद्धान्त (Epeptomology) र अनुसन्धानका पद्धति (Methodology) हरू जोडिएर आएको हुनुपर्ने,
- समस्याकथनभन्दा बाहिरको उद्देश्य राख्नु पनि हुँदैन । उद्देश्यको भाषा पनि प्रश्नात्मक नभइ निश्चयात्मक हुनुपर्दछ ।
- उद्देश्यमा आउने क्रियापद मापनीय (Action oriented Verbs) अर्थात वस्तुपरक उत्तर आउने प्रकृतिको हुनुपर्दछ, जस्तै: निर्धारण गर्नु (to determine), फेला पार्नु (to find out), परीक्षण गर्नु (to ascertain), मापन गर्नु (to measure), अन्वेषण गर्नु (to explore) जस्ता क्रियायुक्त उद्देश्य राख्नुपर्दछ ।

ठ. उद्देश्यका विशेषताहरू (Characteristics of Objectives)

अनुसन्धान उद्देश्यमा मूलतः निम्नानुसारको विशेषताहरू समावेश भएको हुनुपर्दछ :

SMART

S : Specific

M : Measurable

A : Achievable

R : Realistic

T : Time bound

ड. अनुसन्धानको औचित्य (Rationale of the Study)

- प्रस्तावित शोधकार्य किन आवश्यकता परेको हो ? तर्कसम्मत उत्तर दिने,
- पूर्वकार्यबाट समाधान नभएको समस्याको समाधान गर्ने प्रतिवद्धता जनाउने,
- प्राज्ञिक शोधप्रश्नहरू (के, कसरी, किन ?), नैतिक मार्गदर्शन र दार्शनिक वा सैद्धान्तिक आधार (सत्तामीमांस, ज्ञानमीमांस र मूल्यमीमांस) किन उपयोग गरियो तर्क दिने,
- प्राज्ञिक र प्रायोगिक क्षेत्रका उपलब्धिको चर्चा गर्ने,
- आफ्नो शोधकार्यबाट अन्य को, कसलाई, के कति उपलब्धि हुने हो ? तर्क संगत पुष्टि गर्ने,
- आफ्नो शोधकार्यले नीति निर्माण, नयाँ सिद्धान्त प्रतिपादन र अध्ययन-अध्यापनका क्षेत्रमा पुऱ्याउने योगदानका सम्बन्धमा चर्चा गर्ने,
- शोधको महत्त्व वा सार्थकता (Significance) भनेर छुट्टै अर्को शीर्षकमा अध्ययन गरिएको पनि पाइन्छ, यदि छुट्टै अध्ययन भएको छैन भने यसमा महत्त्वको पनि चर्चा गर्ने ।

सन्दर्भ सामग्री

बन्धु, चुडामणि (२०६५), *अनुसन्धान तथा प्रतिवेदन लेखन* (दोस्रो सं.), काठमाडौँ : रत्नपुस्तक भण्डार ।

भट्टराई, रामप्रसाद (२०६५), *भाषिक अनुसन्धान विधि*, काठमाडौँ : शुभकामना प्रकाशन ।

थापा, दिनबहादुर (२०७६), "शोधप्रस्ताव लेखन", त्रि.वि. प्राध्यापक संघ, ध.ब.क्या. बागलुङद्वारा आयोजित शोधपत्र लेखन अभिमुखीकरण गोष्ठीमा प्रस्तुत कार्य पत्र ।

श्रेष्ठ, दयाराम (२०७७), साहित्यको अनुसन्धान व्यवस्थापन (अनुसन्धान दर्शन), काठमाडौँ : शिखा बुक्स ।

Kothari, C.R. (2004). *Research Methodology, Methods & Techniques*. New Delhi: New Age International (p) limited, publishers .

Kumar, R. (1996). *Research Methodology*. London: SAGE Publications Ltd 6 Bonhill Street

US Office of Science & Technology Policy (2019). "Federal policy on research misconduct". http://www.ostp.gov/html/001207_3.html-17 Accessed 20 May 2019.S

http://www.ostp.gov/html/001207_3.html-17 Accessed 20 May 2019.

www.dinthapa.com.np

कार्यपत्र २ : How to Outline Literature Review and Avoid Plagiarism

Dr. Sudarshan Silwal
Associate Professor

Assumptions: “Knowledge is the only product not subject to diminishing returns” and “everybody knows something but not everything”

Introduction

- A summary of previous research on a topic, while developing literature review pertaining to title selected, you need to think some questions given here in after;
 - What is known about the title?
 - Who are the significant research personalities in this area?
 - Have areas of further study been identified by other researchers?
 - Are there any gaps in the knowledge pertaining to that title?
 - What problems and methodology were identified by others studying in the field and what impact will be on your topic selected?
 - What is the current status of research in proposed area? etc.

Purpose of Literature Review

- Convey to the reader what knowledge and ideas have been established on a topic and what are the strengths and weakness.

Why Literature Review?

- To understand what has been done in the past pertaining to the issues, the research areas covering concepts, models, empirical studies and details on methodologies.
- To learn how others have defined and measured key concepts.
- To identify data sources that other researchers have used.
- To identify potential relationship between the concepts and variables.
- To justify research questions, theoretical framework and method?
- To prevent unwanted or excess duplication of what has already been done.
- To identify how, where and in what manner the proposed research might add to the general body of knowledge.
- To provide ideas and direction for how to handle problems encountered, techniques, data sources and approaches.
- To provide the basis for hypothesis.
- To focus on title, issues, objectives, methods, findings and recommendations etc.

Types of Literature Review

- Chronological and Thematic
- Issue-based and Conceptual/Theoretical-based

Planning of Review of Literature

- Finding the source of required previous literature.
- Deciding what information is useful and what is not useful.
- Determining how to record what is gathered.

- Deciding what citation technique is correct.
- Deciding the size of literature.
- Correctly presenting the citrated literature etc.

Sources of Literature Review

- Books and Journals
- Thesis and Dissertations
- Government Publications
- Conference Papers
- Reference Materials
- Indices
- Abstract Printed
- Internet Sources

Others: News paper and magazine, bulletins, records, letters, agreements, diary, dictionaries, yearbooks etc.

Steps in Developing a Literature Review

- There are three main steps:
 - A. Select a research topic: Example of Signboard;
FRESH³ FISH⁴ SOLD² HERE¹ (What?, How ? And Where?)
 - B. Collect and read the relevant articles: Library search (find readable articles, identify accessible articles), Read easier article first, Scan the articles (research questions, specific hypothesis, major findings and how the findings were interpreted) and Read for depth
 - C. Write the literature review focusing on title, issues, objectives, methods, findings and recommendations and avoid plagiarism.

Proper Way of Doing Literature Review

- Locating
- Obtaining
- Reading
- Evaluating

Note: LORE

How to Manage Literature Review ?

- **Theoretical Review:** It is the review of theories related to the research topic. It provides the theoretical framework for the research and researcher.
- **Empirical Review:** It provides the focus of the study. It suggests what different aspects are already included and what is left for the further study.
- **Thematic Review and Chronological Review:** Main theme of the documents and review of documents chronologically.
- **Policy Review:** Policy related to title (NPC, WHO, Ministry etc.)

Sample of Outline of a Literature Review

- Example: Migration in Nepal: A Study of Gandaki Province
- The literature reviews are reviewed under the following themes:
 - Introduction
 - History and philosophy
 - Reasons
 - Trends : global, national and regional
 - Gandaki Province: history, trends, acts and regulation...
 - Problems and issues
 - Gaps in the literature.

Appendices

- Provide all appendices before the bibliography/References.
- Appendices should include big tables, maps, charts, calculations and formulae, questionnaire and any other information not given in the text but related to thesis/research /dissertation\report.

References

- Provide references/bibliography based on the literature you have consulted during the period of writing dissertation or thesis or report.
- Use standard format to cite references and also maintain consistency.
- Finally, follow the format provided by corresponding Dean Office, T,U., Nepal.

Conclusion

- It mainly focuses on title, issues, methods, finding and recommendations.
- The researchers are often confused about how to review the relevant literature. Reviews must be critical rather than simple information.
- Finally, there must be consistency and uniformity whichever method of footnote and reference citing is followed.

Plagiarism

- Research Misconduct (Proposing, Performing, Reviewing research, Reporting research result...) : Fabrication, Falsification and Plagiarism (FFP).
- Copying and pasting of another author's language, thoughts, ideas or expressions as one's own original work.
- Quoting a source without including citation of others.

Types of Plagiarism

- Direct plagiarism
- Find and Replace Plagiarism
- Patchwork Plagiarism
- Accidental Plagiarism
- Self Plagiarism
- Total Plagiarism etc.

How to Avoid Plagiarism

- Acknowledging the original author in text citation and in your reference list.

- Keeping track of the source you consult in your research.
- Paraphrasing or quoting from your sources and adding your own ideas.
- Using a plagiarism checker.

Source: Silwal, S., 2012 (Ph.D. Dissertation); Dahal, M.K., 2013 (Seminar Paper); Silwal, S., 2014 (Seminar Paper); Kothari, C.R. (2002); Kerlinger, F.N. (2005); Kumar, R. (2005)

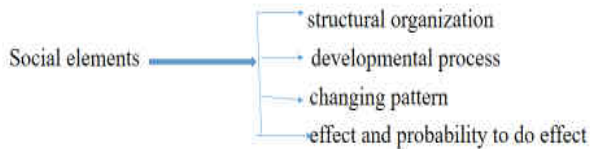
...

कार्यपत्र ३ : Research Methods and Methodology

Dr. Prakash Prasad Sapkota

Research

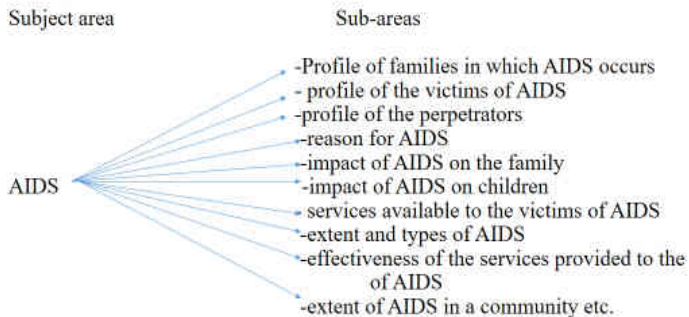
- What ? Re + search.
- How? – by applying process/steps systematically.
- Why? to systematize the human society, his behavior and, cultural elements. Research should be related with society and its issues related to each aspect of social life of the people.

Must be discuss in technical and logical aspects.

Disect Subject Area

For example,

- To select the topic (problem), one can use the following sources:

- recent phenomenon and trends.
- personal experience/ personal values
- experience of the expert.
- consultations.
- social system/ everyday life.
- topic related research.
- the state of knowledge in the field.

Types of Research

- Inductive.
- Deductive.

Within the inductive and deductive process, the following types of research are in practice.

- **Field research** – pilot survey, selection of field, preparation for the field visit, visit the field and collection of the data based on research questions.
- **Laboratory research**- pilot survey, selection of laboratory, working within the laboratory and collection of the data based on research questions.

Research Methods

1. Scientific research method – hypothesis, observation and verification.
2. Descriptive research method – description of the situation.
3. Explanatory research method – add why in description of the situation.
4. Comparative research method – compare between two or more than two events.
5. Experimental research method- based on observation or experiments to determine the relationship between cause and effect of experimental treatment.
6. Ex-Post Facto research method- trace out the prior cause from the present problem.
7. Survey research method- a technique of investigation by direct observation of a phenomenon or collection of information through interview, in science.
8. Historical research method- past knowledge is considered as prerequisite for present knowledge.
9. Case study research method- an empirical investigation of a particular contemporary phenomenon within a real life.

Variable

- When we give value for any entity then it change in to variable. So it is measurable concept.
- A variable is something that can take more then one value, and value can be words or number (Kerlinger, 1986).

Types:

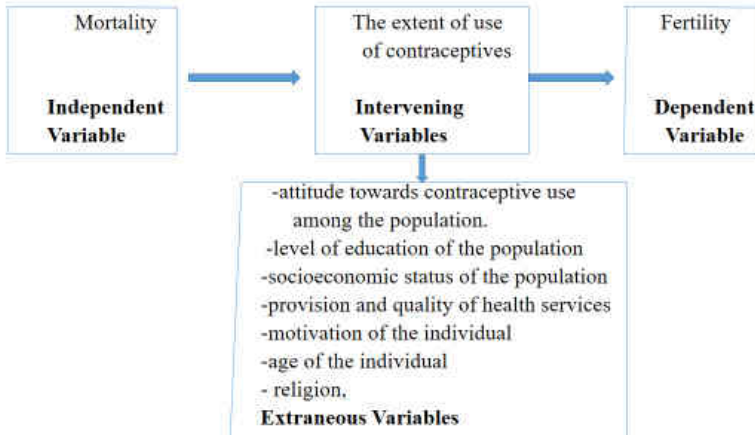
- i) qualitative and quantitative.
- ii) discrete and continuous.

Discrete- limited number of distinct, separate categories . eg, sex (male or female), religion (hindu, muslim, catholic, jain etc), married status (unmarried, married, devorsed, widow etc)

Continuous – infinite number of values that flow along a continuum. Eg. Temperature, age, income, crime rate etc

iii) Independent: not influenced by other

- Dependent: values depend upon the other
- Intervening : influence the nature and the degree of independent and dependent variable.eg fertility and mortality relationship.
- Extraneous: several other factors operating in a real-life situation may affect changes in the dependent variable. Eg. Relation between tobacco and cancer.

- Quantitative indicator
 - Per capita income
 - Import and export trade
 - Participation of world trade
 - Facilities of modern equipment's
 - Production efficiency
 - Utilization of capital resource
 - Utilization of natural resources
- Qualitative indicators
 - education, health and healthy food
 - Employment opportunities
 - Socialization
 - Brotherhood
 - Peace and order
 - Human right and equality
 - Freedom and self dependent
 - Political freedom
 - Qualitative livelihood
- These indicators helps to measure the development.

Hypothesis

- A **hypothesis** (plural hypotheses) is a proposed explanation for an observation. A hypothesis is simply a proposed explanation or prediction. A research hypothesis is a statement of expectation or prediction that will be tested by research.
- A hypothesis **states your predictions about what your research will find**. It is a tentative answer to your research question that has not yet been tested. For some research projects, you might have to write several hypotheses that address different aspects of your research question,
- **How to Formulate an Effective Research Hypothesis**
- State the problem that you are trying to solve. Make sure that the hypothesis clearly defines the topic and the focus of the experiment.
- Try to write the hypothesis as an if-then statement. ...
- Define the variables.

• Variables in hypotheses

Hypothesis propose a relationship between two or more **variables**. An independent variable is something the researcher changes or controls. A dependent variable is something the researcher observes and measures.

Example: Hypothesis

Daily exposure to the sun leads to increased levels of happiness.

In this example, the independent variable is exposure to the sun – the assumed cause. The dependent variable is the level of happiness – the assumed effect.

Developing a hypothesis (with example)

Step 1. Ask a question

- Writing a hypothesis begins with a research question that you want to answer. The question should be focused, specific, and researchable within the constraints of your research.

Example: Research question

Do students who attend more lectures get better exam results?

Step 2. Do some preliminary research

- Your initial answer to the question should be based on what is already known about the topic. Look for [theories and previous studies](#) to help you form educated assumptions about what your research will find. At this stage, you might construct a [conceptual framework](#) to identify which variables you will study and what you think the relationships are between them. Sometimes, you'll have to operationalise more complex constructs.

Step 3. Formulate your hypothesis

- Now you should have some idea of what you expect to find. Write your initial answer to the question in a clear, concise sentence.

Eg. Attending more lectures leads to better exam results.

Step 4. Refine your hypothesis

- You need to make sure your hypothesis is specific and testable. There are various ways of phrasing a hypothesis, but all the terms you use should have clear definitions, and the hypothesis should contain:
 - i. The relevant variables
 - ii. The specific group being studied
 - iii. The predicted outcome of the experiment or analysis

Step 5. Phrase your hypothesis in three ways

- To identify the variables, you can write a simple prediction in *if...then* form. The first part of the sentence states the independent variable and the second part states the dependent variable.
- in terms of [correlations](#) or effects, where you directly state the predicted relationship between variables.

Eg. If a first-year student starts attending more lectures, then their exam scores will improve.

- [Positive effect](#)

Eg. The number of lectures attended by first-year students has a positive effect on their exam scores.

- If you are comparing two groups, [difference](#)

Eg. First-year students who attended most lectures will have better exam scores than those who attended few lectures.

6. Write a null hypothesis

- If your research involves statistical [hypothesis testing](#), you will also have to write a [null hypothesis](#). The null hypothesis is the default position that there is no association between the variables. The null hypothesis is written as H_0 , while the [alternative hypothesis](#) is H_1 or H_a .
- H_0 : The number of lectures attended by first-year students has no effect on their final exam scores.
- H_1 : The number of lectures attended by first-year students has a positive effect on their final exam scores.

Types of Hypothesis

There are six forms of hypothesis and they are:

- Simple hypothesis- relation between one dependent and one independent variable
- Complex hypothesis – relation between more than one dependent and independent variable.
- Directional hypothesis- researcher committed to a particular outcome
- Non-directional hypothesis- a relationship exists between two variables, without predicting the exact nature (direction) of the relationship.
- Null hypothesis- there is no relationship between independent and dependent variables. The symbol is denoted by " H_0 ".
- Associative and casual hypothesis-- when there is a change in one variable resulting in a change in the other variable is associative and cause and effect interaction between two or more variables is casual.

Functions of Hypothesis

- Formation of question
- Doing background research.
- Following are the functions performed by the hypothesis:
- Hypothesis helps in making an observation and experiments possible.
- It becomes the start point for the investigation.
- Hypothesis helps in verifying the observations.
- It helps in directing the inquiries in the right direction.

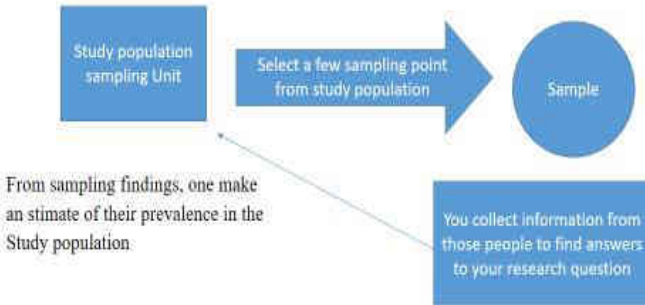
Sampling

- Universe
- Sampling

Why? To save time, money and effort and gain knowledge.

- to establish the representativeness of what we are studying and, conversely, to reduce bias and make inferences.

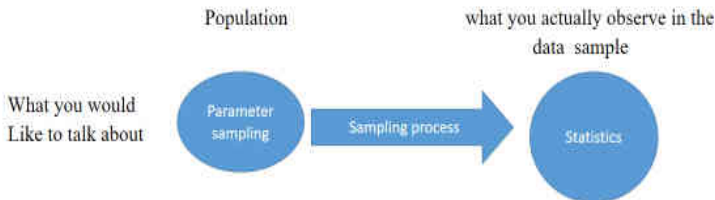
- The method of selecting for study a proportion of the universe with a view to draw conclusion about the universe is known as sampling

Some terminologies of sampling process

- **Element** – a unit from which information is collect and provide the base of analysis. People, family, social organization are the element of survey.
- **A Sample**- a unit selected from the universe or population of the study. Sum of the objects and events are also population of the study.
- **Observation unit**- it is the universe of element or elements.

A model of the logic sampling:

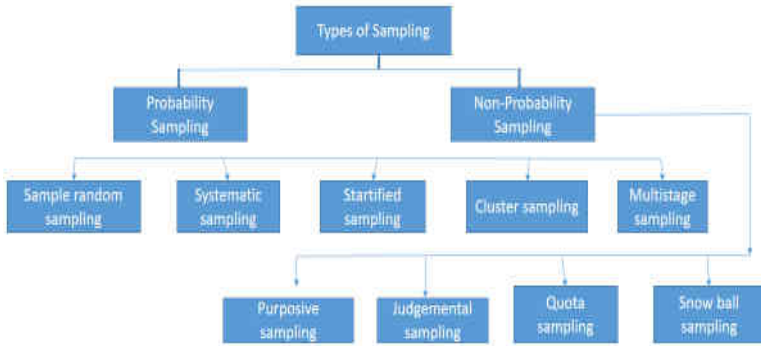

Source: Newman,2006

Probability and Non-probability Sampling

- Probability sampling- in which every element in the population has a nonzero chance of being selected. For this purpose, randomization is used.

-though, there are some advantage and disadvantage about the probability and non-probability sampling design, both the designs are essential in research according to the nature of the research questions. There are different types of sampling design. They are-

Sample Size

- The popular approach to determine the sample size is-

Confidence level approach- there are some sampling error which can be controlled by selecting a sample of adequate size. At that time, researcher estimates concerning the population parameters. A researcher may like to estimate the mean of the universe within ± 3 of the true mean with 95% confidence.

- if the sample mean is ± 3 , the true value of the mean will be no less than ± 97 and no more than ± 103 . it means acceptable error is 3.

The confidence interval for the universe mean $\mu = \bar{x} \pm Z \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$

-where, \bar{x} = sample mean, Z = the value of standard variation at a given confidence level (seen in table), n = size of sample. σ = standard deviation of the population.

Data Collection technique

Data- given the value for any entity.

Nature of data- Complexity, Variety, Dynamism, Beyond one's Grasp, Objectivity and Prediction

Forms of data- Primary and Secondary

- Qualitative and Quantitative

Data Collection tools:

-Schedule

-Questionnaire

-Interview

-Observation

-Case study.

Data Analysis

❖Data -Ordering of data

-Classification of data

-Elimination of data (unusual)

❖Presentation of data

-Descriptive presentation

-Graphic presentation

-Tabular presentation

❖Descriptive statistics (for quantitative data)

- Bivariate and Multivariate data analyze by frequency, ratio, proportion & percentage.

-Measure of dispersion (mean deviation, quartile deviation, standard deviation.

❖ Inferential Statistics

Testing Hypothesis and Standard Error.

- Hypothesis – null and alternative
- Testing of hypothesis by using t test, z test (popular) in certain level of significance for difference between mean and standard deviation.
- Measure of relationship by using correlation, use Chi-square test.
- Error measure by using standard formula.
- Justify the reliability and the validity

❖ Interpretation of data

❖ Conclusion of the research

❖ Generalization of the research (change into theory)

Sources

- Denzin, N. & Lincoln, Y.(2005). *The sage hand book of qualitative research*. SAGE Publication India Pvt. Ltd.
- Kumar, R. (2011) *Research methodology, a step –by –step guide for beginners*. SAGE Publication India Pvt. Ltd.
- Marvasti, A.B. (2004). *Qualitative research in sociology: An introduction*. SAGE Publication New Delhi, India Pvt. Ltd.
- Neuman, W.L. (2008). *Social research methods, qualitative and quantitative approaches*. Dorling Kindersley (India) Pvt. Ltd.
- Khatiwada, et al. (2018). *Research methodology*. KEC Publication and Distribution Pvt. Ltd.
- Singh, M.L. (2013). *Understanding reseach methodology*. National Book Centre.

कार्यपत्र - ४ : Citation and References Style Guidelines

Dr. Dilli Raj Gautam, Lecturer

Citing the Text and References

The APA requires citation of documentation within the text rather than in footnotes or endnotes. The author's last name, the year of publication, and page number is incorporated into the text itself or placed within parentheses as necessary for the particular sentence. The researcher must cite the information's original source in the text, whether they summarize, paraphrase, or explicitly quote.

MA/MEd/MBS students or other researchers must adhere to this instruction when writing their theses. Changes are proposed in accordance with the APA Style Manual, 7th Edition, which served as the fundamental motivation for this guideline. But in Nepali, there are differences due to the nature of writing.

In Text Citation Rule in APA

- i) If the researcher mentions the author's name in the text, only the year of publication is cited in parentheses immediately after the author's name. For e.g. Adhikari argues that decentralization is a strategy, but not an end and it is a highly politics-dependent process (2006).
- ii) If the researcher does not mention the author's name in the text, the author's name is followed by a comma, year of publication are mentioned within the parentheses. For e.g. Adhikari argues, "decentralization is a strategy, but not an end and it is a highly politics-dependent process" (2006, p. 11).
- iii) If the researcher cites the specific parts of a source, then pages, chapter, paragraphs etc. For e.g., arguing on Nepal's foreign policy the scholars opine, "While China seems positive about the trilateral proposal of Nepal, India appears reluctant owing to its geopolitical sensitivities" (K. C. & Bhattarai, 2018, p. 90).

The basic citation styles are addressed in text and there are exceptions for the tabular format.

The only difference with MLA is that it does not permit to write year of publication, p for pages.

Block/set-off Quotation

If the quoted material comprises fewer than 40 words, then it is incorporated into the text and is enclosed in double quotation marks. If the quoted material comprises 40 or more words, then it is put in a freestanding block by omitting the quotation marks. The author's name, year and pages are kept after final punctuation mark. For e.g. judiciary is a heart of democracy and Nepal and India both have recognized independence of judiciary. Comparing judicial system of these two countries Gautam has put his idea as:

The judiciary of India due to its firm decisions has been boon to upheld rule of law, sustain constitutional values and preserve from despotism. Indian judiciary has been strengthening fundamental rights through judicial interpretations. But, the Nepalese judicial system within the border of constitution waits under observation. In India judiciary has helped democracy flourish despite repeated failures of other organs.

Nepal also can play an instrumental role in cementing walls of fundamental rights and knocking down all the boundaries resting upon discrimination, bias, prejudice and undemocratic principles if presents in provision and practices. (2022, p. 275)

References (According to APA 7th Edition)

Book

Calfee, R. C., & Valencia, R. R. (1991). *APA guide to preparing manuscripts for journal publication*. American Psychological Association.

Brown, T. L. (2010). *The challenge to democracy in Nepal*. Routledge.

Edited Book, No Author

Duncan, G. J., & Brooks-Gunn, J. (Eds.). (1997). *Consequences of growing up poor*. Russell Sage Foundation.

Edited Book with an Author or Authors

Plath, S. (2000). *The unabridged journals* (K.V. Kukil, Ed.). Anchor.

Baral, T., Dhungana, T. & Budhathoki, J. (eds). (2070 B.S.). *The mirror of constituent assembly (2065-2069)* (Translated by researcher in English). The Secretariat of Legislative Parliament.

A Translation

Laplace, P. S. (1951). *A philosophical essay on probabilities*. (F. W. Truscott & F. L. Emory, Trans.). New York: Dover. (Original work first published 1814)

Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The psychology of the child* (H. Weaver, Trans.; 2nd ed.). Basic Books. (Original work published in 1966)

Edition Other Than the First

Helfer, M. E., Keme, R. S., & Drugman, R. D. (1997). *The battered child* (5th ed.). University of Chicago Press.

Online Periodical with DOI Assigned, not DOI

Brownlie, D. (1998). Toward effective poster presentations: An annotated bibliography. *European Journal of Marketing*, 41(11/12), 1245-1283. doi:10. 1108/03090560710821161

Kenneth, I. A. (2000). A Buddhist response to the nature of human rights. *Journal of Buddhist Ethics*, 8. Retrieved from <http://www.cac.psu.edu/jbe/twocont.html>

Press Release

American Psychological Association. (2010, August 15). *Today's superheroes send wrong image to boys, say researchers* [Press release]. Retrieved from <http://www.apa.org/news/press/releases/2010/08/macho-stereotype-unhealthy.aspx>

Painting

Wyeth, A. (1948). *Christina's world* [Painting]. Retrieved from <http://www.moma.org/explore/collection/index>

Speech Recording

King, M. L., Jr. (1963, August 28). *I have a dream* [Audio file]. Retrieved from <http://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkihaveadream.htm>

Photograph

Westinghouse Electric Corporation. (2009). *Lightning model* [Photograph]. Retrieved from <http://photography.nationalgeographic.com/photography/photo-of-the-day/lightning-model-pod-best09/>

Interview Recording

Barnes, E. (1969, September 4). *Interview with Eva Barnes—Part 1* (S. Terkel, Interviewer) [Real Media file]. Retrieved from <http://www.studsterkel.org/dstreet.php>

Blog Post

Laden, G. (2011, May 8). *A history of childbirth and misconceptions about life expectancy* [Blog post]. Retrieved from http://scienceblogs.com/gregladen/2011/05/a_history_of_childbirth_and_mi.php

Blog Comment

MiddleKid. (2007, January 22). *Re: The unfortunate prerequisites and consequences of partitioning your mind* [Blog comment]. Retrieved from http://scienceblogs.com/pharyngula/2007/01/the_unfortunate_prerequisites.php

Doctoral Dissertation, from an institutional database

Adams, R. J. (1973). *Building a foundation for evaluation of instruction in higher education and continuing education* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://www.ohiolink.edu/etd/>

Doctoral dissertation, from the web

Bruckman, A. (1997). *MOOSE Crossing: Construction, community, and learning in a networked virtual world for kids* (Doctoral dissertation, Massachusetts Institute

of Technology). Retrieved from [http:// www. cc.gatech. edu/~asb/thesis/](http://www.cc.gatech.edu/~asb/thesis/)

Article in a Newspaper

Schultz, S. (2005, December 28). Calls made to strengthen state energy policies. *The Country Today*, pp. 1A, 2A.

Entry in Wikipedia

Psychology. (n.d.). In Wikipedia. Retrieved May 17, 2011, from <http://en.wikipedia.org/wiki/Psychology>

Psychology. (2011, February 15). In Wikipedia. Retrieved from [http://en.wikipedia.org/w/index. php?title= Psychology & oldid= 413979409](http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Psychology&oldid=413979409)

Paper Presentation

Silwal, S. (2022, September 8-9). *How to outline of a literature review and how to avoid plagiarism* [Paper presentation]. Organized by Research Management Committee, Dhawalagiri Multiple Campus Baglung.

अनुसूची ग

समझदारी पत्र- २०७९
(Memorandum of Understanding, MoU-2023)

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति, बागलुङ र
.....का
बीच शीर्षकमा
..... कार्य गर्ने सम्बन्धमा भएको सम्झौता पत्र

प्रथम पक्ष
लोगो/छाप

द्वितीय पक्ष
लोगो/छाप

समझदारी पत्र

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुङ त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गतको धवलागिरि क्षेत्रमा क्रियासिल रहको एक मात्र आर्गिक क्याम्पस हो । यस क्याम्पसको स्थापना वि.स. २०१९ सालमा भएको हो । यस क्याम्पसले आफ्नो स्थापना कालदेखि हालसम्म विगतमा प्रमाण पत्र तह र हाल स्नातक तहदेखि स्नातकोत्तर तह सम्मका विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । शिक्षालाई अनुसन्धानमुखी बनाउने र उत्पादित जनशक्तिलाई विश्व बजारमा विकाउयोग्य बनाउने धेय राखी स्थानीय तह एवम् संघसस्थाहरूसँग सहकार्य गर्दै आफ्ना अनुसन्धानमुखी कार्यक्रमहरू जनसपक्ष लैजानु पर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ । बदलिदो परिवेश अनुसार संस्थालाई सवल, सक्षम, प्रतिस्पर्धी बनाई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा समेत सकारात्मक प्रभाव पार्दै दुवै संस्थाका सरोकारवाला पक्षलाई बढी लाभान्वित हुन सक्ने अवस्था विचार गरी धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस बागलुङ रबीच अनुसन्धानात्मक कार्यमा सहकार्य गर्ने उद्देश्यले तपसिलमा उल्लेखित समझदारीका आधारहरूलाई मान्न सैद्धान्तिक रूपमा सहमत भई यो समझदारी पत्र (Memorandum of Understanding (MOU) मा हस्ताक्षर गरेका छौं ।

समझदारी पत्रका पक्षहरू

त्रिभुवन विश्वविद्यालयको आङ्गिक क्याम्पसको रूपमा रहेको बागलुङ जिल्ला बागलुङ नगरपालिका वडा नं : ०२, श्रीनगर टोलमा वि. स. २०१९ सालमा स्थापना भई यस क्षेत्रमा शैक्षिक जागरण फैलाउन सफल भएको धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस र यस अन्तर्गत गठित अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति बागलुङका संयोजक वा निजले तोकेको व्यक्ति....., यसपछि प्रथम पक्ष वा धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति बागलुङ भनिएको तथा , यसपछि द्वितीय पक्ष वा भनिएको बीच निम्न सर्त तथा प्रावधानहरूको अधीनमा रही अध्ययन अनुसन्धानका तपसिलका विषय र क्षेत्रहरूमा आर्थिक एवम् प्राविधिक सहयोग गर्न सहमत भई यो सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरिएको छ ।

अनुसन्धानको शीर्षक :

१. अध्ययन अनुसन्धानका क्षेत्रहरू :

- मानविकी तथा सामाजिक अध्ययन संकाय अन्तर्गत पर्ने विषय र क्षेत्रहरू,
- शिक्षाशास्त्र संकाय अन्तर्गत पर्ने विषय र क्षेत्रहरू,
- व्यवस्थापन संकाय अन्तर्गत पर्ने विषय र क्षेत्रहरू,
- विज्ञान तथा प्रविधि अध्ययन संस्थान अन्तर्गत पर्ने विषय र क्षेत्रहरू,
- अनुसन्धानका सम्भावित शीर्षक अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

२. आर्थिक एवम् प्राविधिक सहयोगसम्बन्धी निर्णय :

क. सहयोग गर्ने सम्बन्धमा धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति बागलुङ रले
.....तह/क्षेत्रका शोधार्थी/अनुसन्धानकर्ता

.....लाई माथि उल्लेखित विषय र क्षेत्रहरूमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने/ गराउने/प्रोत्साहित गर्ने धेयले दुवै पक्षबीच सहमति भई यो सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरेका छौं ।

ख. अध्ययन अनुसन्धानमा सरिक हुने वर्गलाई धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति बागलुङले प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने छ भनेले आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउने छ भन्ने विषयमा सहमति भइ यो सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरिएको छ ।

ग. शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य परिपूर्ति गर्न आर्थिक एवम् प्राविधिक सहयोग र स्रोत जुटाउन दुवै पक्षबीच सहमति भई यो सहमति पत्रमा हस्ताक्षर गरिएको छ ।

घ. धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसलाई यस क्षेत्रको अनुसन्धानको केन्द्र बनाई विश्वविद्यालयको स्तरमा लैजान दुवै पक्ष प्रतिवद्ध भएका छौं ।

३. अनुसन्धानको कार्यक्षेत्र, विधि र प्रक्रियाहरू :

क. अनुसन्धानका क्षेत्रहरू बुदा नं एकमा उल्लेख गरिए अनुसारका हुनेछन् ।

ख. दुवै संस्थाका ऐन, नियम, नियमावली, विनियमावली, नीति, निर्देशिका एवम् कार्यविधिहरूको परिपालन एवम् संचालनमा दुवै पक्ष सहमत भएका छौं ।

ग. छनौट भएका अनुसन्धानकर्ताले दुवै संस्थाका ऐन, नियम, नियमावली,

विनियमावली, नीति, निर्देशिका एवम् कार्यविधिहरू पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्नेछ ।

- घ. प्रथम पक्षले द्वितीय पक्षको मौखिक सहमतिमा अनुसन्धानको प्रस्ताव माग गर्नेछ ।
- ङ. अनुसन्धान प्रस्ताव र अनुसन्धान प्रतिवेदनको ढाँचा प्रथम पक्षले तयार गरेको ढाँचा बमोजिम हुनेछ ।

४. दुवै संस्थाका कार्यहरू :

क. प्रथम पक्ष र द्वितीय पक्षबाट देहाय बमोजिका सदस्यहरू रहने गरी एक संयुक्त समिति गठन गरिने छ । संयुक्त समितिले दुवै संस्थाबाट अनुसन्धान सम्बन्धी आवश्यक कागजातहरू माग्न सक्नेछ । मागिएका कागजातहरू दुवै संस्थाले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

प्रथम पक्षको तर्फबाट

द्वितीय पक्षको तर्फबाट

१ श्री

१ श्री

२ श्री

२. श्री

- ख. प्रथम पक्षले अनुसन्धानका लागि प्राविधि सहयोग उपलब्ध गराउने छ भने द्वितीय पक्षले आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ग. द्वितीय पक्षले आफ्नो क्षेत्रको समस्यामूलक अनुसन्धानको आवश्यकीय क्षेत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ भने प्रथम पक्षले अनुसन्धानकर्तालाई अनुसन्धानको ढाँचा, आवश्यकता अनुसार निर्देशक र अन्य प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- घ. अनुसन्धानकर्ताले तोकिएको ढाँचामा अनुसन्धान प्रस्ताव दुवै संस्थामा पेश गर्नुपर्ने छ ।
- ङ. अनुसन्धानकर्ताले प्रथम पक्ष समक्ष पेश गरेको प्रस्ताव परीक्षण गर्न विज्ञलाई उपलब्ध गराउने छ र आवश्यक ठानेमा अनुसन्धानकर्तालाई अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिमा प्रस्तुतीकरण गर्न लगाइने छ ।
- च. प्रथम र द्वितीय पक्षको आपसी समझदारीमा देहाय बमोजिमका शीर्षकमा अनुसन्धाकर्तालाई रकम उपलब्ध गराउनु पर्नेछ :

- आवास तथा यातयात खर्च
- मूल्याङ्कनकर्ताको शुल्क
- टंकन खर्च, डिजाईन तथा व्यान्डीङ खर्च
- विशेषज्ञ भत्ता

- मसलन्द खर्च
- विविध आदि ।

छ. यस समझदारी पत्रमा लेखिए बाहेक अन्य कार्यहरू आपसी सहमति अनुसार हुनेछ ।

५. कार्य सम्पन्न गर्ने समयवद्ध कार्य तालिका :

- क. जुन आर्थिक वर्ष एवम् शैक्षिक सत्रका लागि प्रस्ताव माग गरिएको हो सोही वर्ष /सत्रमा कार्य सम्पन्न गरिसक्नु पर्नेछ । कुनै विशेष कारण परी नियमनकारी निकायबाट वा अन्य परिस्थितिजन्य घटनाहरू घट्न गई सोसम्बन्धी कार्य लक्षित समय भित्र सम्पन्न हुन कठिनाइ उत्पन्न भई समय थपका लागि माग भएमा बढीमा तीन महिनाका लागि समय थप गर्न सकिने छ । तर यसका लागि दुवै पक्ष सहमत हुनु पर्नेछ ।
- ख. अनुसन्धानकर्ताले अन्तिम प्रतिवेदन अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्नुपर्नेछ । पेश भएको प्रतिवेदन विज्ञद्वारा मूल्याङ्कन गराइने छ र अन्त्यमा समितिमा प्रस्तुतीकरण गर्नुपर्नेछ ।

६. भुक्तानी विधि र प्रक्रियाहरू :

अनुसन्धानकर्तालाई रकम भुक्तानी गर्दा तपसिल बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गरिनेछ :

- क. अनुसन्धानकर्ताको प्रस्ताव स्वीकृत भएपछि प्रथम पक्षको सिफासिमा अनुसन्धानकर्तालाई ४० प्रतिशत रकम उपलब्ध गराउन द्वितीय पक्षले क्याम्पसको खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
- ख. तथ्याङ्क संकलन गर्नका लागि प्रश्नावली स्वीकृत भए पश्चात् प्रथम पक्षको सिफासिमा अनुसन्धानकर्तालाई ३० प्रतिशत रकम उपलब्ध गराउन द्वितीय पक्षले क्याम्पसको खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
- ग. अनुसन्धानका लागि स्वीकृत रकमको बाँकी ३० प्रतिशत रकम अन्तिम अनुसन्धान प्रतिवेदनको हार्डवाइन्डिड बुझाए पश्चात् द्वितीय पक्षले बाँकी रकम क्याम्पसको खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
- घ. अन्तिम प्रतिवेदनको एक /एक प्रति हार्डवाइन्डिड प्रथम र द्वितीय पक्षलाई बुझाए पश्चात् मात्र अन्तिम किस्ताको रकम अनुसन्धानकर्तालाई भुक्तानी गरिनेछ ।
- ङ. अनुसन्धानकर्तालाई नगद भुक्तानी प्रक्रिया अनुसन्धान व्यवस्थापन समितिले तोके बमोजिम धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसको लेखा प्रणाली अनुसार हुनेछ ।

च. विधि र प्रक्रियाका सम्बन्धमा माथि जेजस्तो कुरा उल्लेख गरिएको भए तापनि प्रथम र द्वितीय पक्षको आपसी सहमतिमा द्वितीय पक्षले अनुसन्धानका लागि सहमति पत्रमा उल्लेख गरिको रकम एकमुष्ट रूपमा क्याम्पसको खातामा जम्मा गर्नसक्ने छ र समितिको निर्णयअनुसार अनुसन्धानकर्ताले नगद प्राप्त गर्नेछ ।

७. अन्य विषयहरूमा भएको समझदारी :

- क. अन्तिम निर्णय दुवै पक्षको सर्वसम्मतीमा गरिनेछ ।
 ख. अन्तिम प्रतिवेदनको स्वीकृत दुवै पक्षबाट गर्नु गराउनु पर्नेछ ।
 ग. अनुसन्धानकर्तालाई कार्यसर्त (TOR) दिइनेछ र सोही अनुसार अनुसन्धानकर्ताले कार्य गर्नुपर्नेछ ।
 घ. अनुसन्धानकर्तालाई सिफारिस पत्रसहित अवश्यक प्रमाणपत्र प्रथम पक्षबाट उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
 ङ. अनुसन्धानको क्रममा आइ पर्ने अन्य व्यावहारिक समस्याहरू दुवै पक्षको आपसी समझदारीमा समाधान गर्दै लगिनेछ ।
 च. दुवै पक्षका निर्णयहरू यस सहमति पत्रका अभिन्न अङ्ग हुनेछन् ।
 यस सहमति पत्रमा हामी धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति, बागलुङ रका अख्तियार प्राप्त प्रतिनिधिहरूको संयुक्त बैठक बसी निम्न प्रतिनिधिहरूको रोहवरमा दस्तखत गरी एक/एक प्रति बुझि लिएका छौं । यो समझदारी पत्र आजका मितिबाट लागू हुनेछ ।

प्रथम पक्षको तर्फबाट :

श्री.....

अध्यक्ष/संयोजक/सदस्य
साक्षी एवम् रोहवरहरू :

- १.
- २.
- ३.

दोस्रो पक्षको तर्फबाट :

श्री.....

मेयर/अध्यक्ष/कार्यकारी अधिकृत/अन्य
साक्षी एवम् रोहवरहरू :

- १.
- २.
- ३.

समझदारी पत्रमा हस्ताक्षर मिति :

अनुसूची
अध्ययन अनुसन्धानका सम्भावित शीर्षकहरू

क्र. सं.	शीर्षक	अनुसन्धानको प्रकृति	अनुमानित खर्च
१. पालिकामा कानुनी साक्षरताको अवस्था		
२. पालिकामा वैदेशिक रोजगारीले पारेको प्रभाव		
३. पालिकामा सम्भावित आम्दानीका स्रोतहरू		
४.पालिकाको वस्तुगत विवरण		
५. को जीवनी, व्यक्तित्व र कृतित्व		
 कृतिको भाषिक सम्पादन		
को कृतिपरक अध्ययन		
६. पालिकामा पर्यटकीय सम्भावना		
७. तह/ पालिकामा आवधिक योजनाहरू र कार्यान्वयनमा देखिएका चुनौतिहरू		
८.	सामाजिक सुरक्षाभत्ताले लक्षित वर्गको जीवनमा पारेको प्रभाव		
९.	भौतिक पूर्वाधार निर्माणले वातावरणमा पारेको प्रभाव		
१०.	स्थानीय तहको राजनीतिमा महिला सहभागिता		
११. विद्यालयमा दोस्रो भाषी विद्यार्थीको पठनबोध क्षमता		
१२. विद्यालयमा समष्टिगत शैक्षणिक योजनाको अवस्था		
१३.पालिकाको		

	स्थानीय पाठ्यक्रम		
१४. बैकमा तरलताको अवस्था		
१५.वित्तीय संस्थाहरूको सम्भावना र चुनौतिहरू		
१६.वित्तीय संस्थाहरूले खेलेको भूमिका		
१७.	स्वरोजगारमा लघुवित्तले खेलेको भूमिका		
१८.	गरिवी निवारणमा स्थानीय सरकारको भूमिका		
१९. सहकारीले खेलेको भूमिका		
२०.	समाज रूपान्तरणमा पत्रिकाले खेलेको भूमिका		
२१.पिउने पानीको गुणस्तर मापन		
२२. खेतीबालीमा लाग्ने रोगहरूको परीक्षण		
२३. जडीबुटी तथा लोपोन्मुख जीवजन्तुको अध्ययन		
२४.	माटोको पीएच तथा अन्य आवश्यक रसायनको परीक्षण		
२५. खेतीको सम्भाव्यता अध्ययन		

हाम्रा प्रकाशनहरू

- ☞ प्रज्ञा सारथि, वर्ष २१, अङ्क २० (२०७८), प्राध्यापक संघ, एकाइ समिति धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ जर्नल अफ सोसियोलोजी एण्ड एन्थ्रोपोलोजी, अङ्क १५ (२०७८), समाजशास्त्र मानवशास्त्र विभाग, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ धवलागिरि दर्पण, वर्ष २०, अङ्क ५ (२०७७), स्ववियु, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ प्रायोगिक नेपाली शिक्षण सहायक सामग्री (२०६९), नेपाली विभाग, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ धवलागिरि प्रवाह (२०७०), नेपाली विभाग, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ प्रायोगिक नेपाली सन्दर्भ सामग्री (२०७०), नेपाली विभाग, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ स्वर्ण महोत्सव स्मारिका २०७०, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ धवलागिरिमा उच्च शिक्षा (२०७३), अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ, ध.ब.क्या. र शैक्षिक अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र बागलुङ
- ☞ धवल बुलेटिन, वर्ष ४, अङ्क ८ (२०७९), QAA\EMIS Unit, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ रिम्यापिङ (२०७०), अंग्रेजी विभाग, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ कर्णालीकी अप्सरा रारा (२०७८), व्यवस्थापन अनुसन्धान समिति, धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पसको विगत र वर्तमान (२०७९), धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ गुणस्तर प्रवर्द्धन निर्देशिका (२०७८), धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ
- ☞ धवल वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन (२०७९), धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस, बागलुङ

धवलागिरि बहुमुखी क्याम्पस
बागलुङ

सहयोग रू. २००/-